

Frank & Lasse præsenterer:

- OG SÅ ER DER RUNDKREDS !

spillemandsmusik & specialundervisning

EN SPILLEMANDSBOG MED NODER & DANSE, FORKLARINGER & SKEMAER,
SÅDANNE SOM KAN VÆRE TIL GAVN FOR SPILLEFOLK, DER VIL LÆRE
ANDRE AT DANSE DE GAMLE DANSKE FOLKEDANSE, GEMEENTLIGEN OM
DE SELV ER LÆRERE, OG DEM DER SKAL DANSE ER ELEVER, OG TILMED
IKKE SÅ DYGTIGE SOM DE FLESTE.

SKREVET, TEGNET, TRYKT OG UDGIVET I HVER SIN ENDE AF JYLLAND
AF FRANK BYLOV OG LASSE HERBST. I 1983. PÅ VORES EGET FORLAG.

marktryk 83

www.nielsen-banden.dk

Denne spillemandsbog er lavet af to lærere, der begge har undervist i folkedans en del år i den gamle åndssvageforsorg. Vi har på det sidste kunnet mærke en meget voldsom interesse for at bruge den traditionelle danske folkedans i skolerne, måske især de mere specielle skoler. Men det kan jo også være os der tager fejl, fordi vi mest kender den slags lærere og elever der kommer sådan nogen steder.

Vi mødtes i oktober 1981 på et kursus i Vejle, hvor Lasse skulle spille til dans, og hvor Frank skulle vise de andre, hvordan man spiller Hockey. I løbet af vinteren blev vi enige om at gå igang. Vi har begge oplevet det store besvær man har med at finde et egnet spille- og danse-repertoire. Der er spillemandsbøger nok, noderne er nemme at finde på bibliotekerne, men det er næsten kun i de gamle hæfter fra Folkedansens Fremme, man kan finde danse-beskrivelser. Og der er ikke rigtig nogen sammenhæng i dansene: de unge menneskers fødder er jo lige glade med hvor dansene kommer fra, bare de er nemme nok. Vi vil gerne begynde med noget let, og så langsomt og gradvist gøre det sværere. Hvis vi var mere ambitiøse udi det theoretiske kunne vi sætte os for at ville nå frem til en pædagogisk teori om dansene og deres udvikling. Og hvis vi havde været kompetente nok.

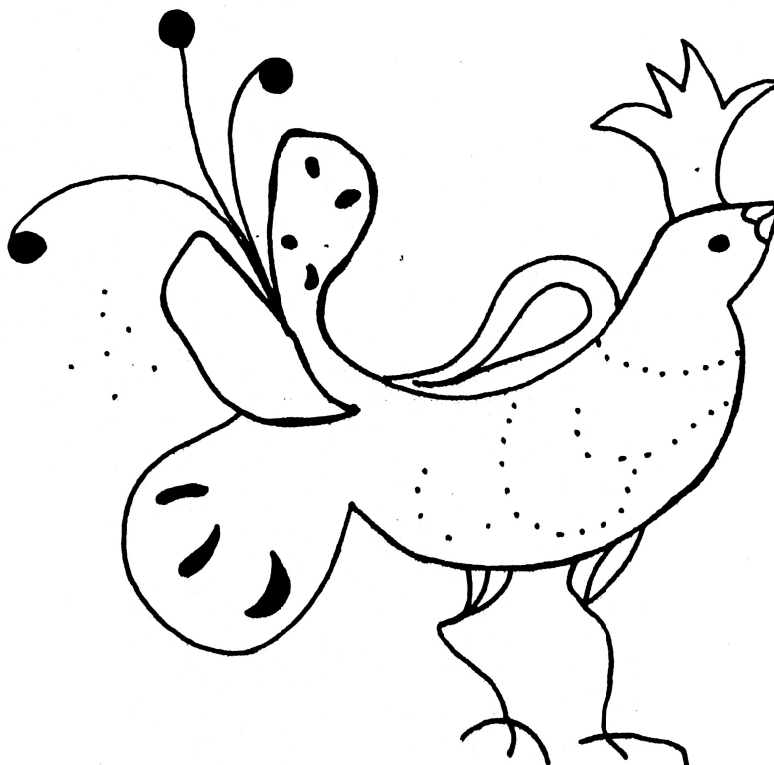
Denne spillemandsbog er mere praktisk tænkt. Vi vil gerne gøre det nemmere for kollegerne at komme igang. Vise hvilke danse der er gode at starte med. Vise at musikken er håndterlig, at den ikke er sværere end de fleste med en grundlærdom på et eller andet instrument plus nogen timers øvelse kan gå igang. Vi er også lidt kede af at så mange i foreningerne ikke kun har bevaret traditionerne for os, men også har gjort dem lidt utilnærmelige. Noget med fine dragter og en højtidelig, lidt stiv stemning. Som vi nægter at tro har været tydelig, dengang karle og piger mødtes i dansestuerne, uden at vide at de var en tradition.

Hvis mange flere fandt ud af, hvor nemt det er at komme igang, og også hvor sjovt det er - så er vi tilfredse med vores bog. Undervejs vil vi nok så frejdigt fremlægge vores patentløsninger på alting: der er ingen ejendomsret til gode ideer og menneskenes glæder. Hvis I vil gøre som os, og bruge tingene på en anden måde, skal I gøre det.

Det vigtigste ved bogen er dansene. Med tiden vil vi samle flere og sende ud i konvolutter, lige til at sætte ind. Med forklaringer og noder. Men sammen med den første snes danse vil vi udsende en lille tekstbog. Gode råd og forslag. Ordlistor, med alle fagudtrykkene, rødt og pinde, højreskævt i nakken, og den slags. Boglister hvor I kan finde de bøger vi har kigget i. Vi vil også prøve at lave et bånd med musikken indspillet mens den bliver brugt. Der er mange der godt kan læse noder, hvis de kan musikken i forvejen. Vi tror derimod ikke så meget på at man kan undervise i folkedans efter et bånd. Hvad nu hvis der er een der falder? Eller hvis vi nu kan dansen og gerne vil have den lidt hurtigere?

For at I kan have noget at sætte resten af familien til, mens I øver, vil vi bruge den tomme plads på siderne til forskellige opskrifter: hvordan I kan få syet fine spillemandsskjorter med broderi og det hele, og måske senere også nogen opskrifter på meget tung mad, så I bedre kan danse. Grethe, som er Lasses kone står for syopskrifterne. Der er mange der godt kunne fortjene nogen pæne ord, nu vi er ved det. Så er der også noget med en købmand i Vesløs, som pynter på sin helt egen måde.

FORORD, en side som præsenterer bogen (og dens skrivere)	side 1
INDHOLDS-OVERSIGT, som er denne side	side 2
DANSENS SOCIALE INDHOLD, som også præsenterer nogen af bogens personer, nemlig dem der danser. Samtidig er det en stump af en artikel, Frank skrev i 1982 til et blad	side 3
UNDERVISNING I FOLKEDANS, som er en pædagogisk indgangsbøn	side 4
SYSTEMET I DANSENS, som faktisk er det vigtigste i dette tekstafsnit. Det er hér vi fortæller det vi egentlig vil fortælle: alt det forrige var indledende manøvrer	side 5
DANSE-SKEMAET, som er det samme: systemet sat op i kasser og rækker, for dém som bedre kan overskue den slags	side 7
FORKLARINGER & UDDYBNINGER & OMSVØB, hvor det hele bliver fortalt noget mere mundtligt/grundtligt	side 8
INSTRUKTION, RÅBEN OG SKRIGEN, skriver vi lidt om	side 13
ORDLISTER med meget udførlige forklaringer på de mest elementære ting. Vi har delt dem i tre:	
ORDLISTE - TRIN	side 15
ORDLISTE - FORMATIONER OG FIGURER	side 19
ORDLISTE - FATNINGER	side 22
DANSEBØGER, som vi henviser til på de enkelte danseblade, eller som vi iøvrigt har læst uden at hugge danse	side 25

Når en flok mennesker danser sammen, sker der noget med dem. De gør nogen ting ved hinanden, som i andre situationer næsten ville være noget svineri: Tager fat om hinandens kroppe, selvom andre ser på det, trækker i hinandens arme og tøj, klemmer hinandens hænder, ser hinanden i øjnene. Der er sågar nogen, der smiler og griner højt, imens.

Men hvis vi står der og spiller vores musik, imens de gør disse her ting, så er det helt i orden. Så kan sædelighedspolitiet blive hjemme på stationerne og læse i alle de blade, der bliver solgt i kioskerne. Eller hvad de nu gør.

Noget af det mest spændende ved vores folkedans-undervisning, er at de unge åndssvage selv har opfundet noget, som man vistnok har brugt dansene til engang. Men det ved de ikke, der er ikke nogen kultur-sociolog-studerende blandt vores elever. Så når de alligevel bruger det nu, er det fordi de har opfundet det selv. Det hedder på dansk: DANSENS SOCIALE INDHOLD. (Engang vil jeg lave en tyk bog der handler om alt det, de åndssvage selv har opfundet, fordi der ikke var nogen der kunne fortælle dem det.)

Der er påfaldende mange danse, der har det sociale indhold, at man lige pludselig står og holder en dreng eller pige i hånden. Det plejer jo nok at være en ret bemærkelsesværdig situation, men her skyldes det spille-reglerne. Hvis du trækker kortet "Gå direkte i fængsel", så er det jo ingen skam: de borgerlige rettigheder bevares. Hvis du rører ved den næste pige, du møder i dansen, så er det ikke genert. På den måde bliver dansen til en ufarlig leg: Vi kan prøve os frem med hinanden. Giv et klem til en hånd, og se hvordan den tar det. En TESTMODEL FOR PARTNERSELEKTION hedder det på dansk.

Der er andre danse, hvor én af de unge tydeligt og med vilje skal udvælge en anden. Her skal der investeres mere mod og taperhed i tjene-sten: der er større risiko, men også chancen for at få sagt meget mere: Du er min udvalgte!

Hvem ville ikke gerne sige det? Og her, uden at åbne munden, uden fare for at stemmen slår klik; Hvad stemmer jo ellers... Alle ved det, og vi klapper begejstret: Lad os give dem en flot start!

Hos os er det blevet sådan, at folkedansen i denne sammenhæng er blevet en slags følelsernes væg-avis, hvor nye kærestepar bliver annonceret, og alle følger med, med spænding og glæden over at dele andres glæde. Hvor længe holder det med Søren og Katrine? Hvad er nu det, er det to ved at finde ud af noget? Musikken blander sig, hvis endelig den generte Olav stiger ned af sine egne fødder og får inklineret for sin hjertedame, spiller vi lidt længere for at give dem tid nok sammen, eller lidt højere, eller vi råber lidt op, for at aflede opmærksomheden: hvordan vi nu kan mærke, at det vil hjælpe dem. Vi kan måske være en leder-artikel i den væg-avis?

Der er faktisk ikke så mange legale måder at have og fortælle om sine følelser, hvis man er en ung åndssvag, på alle sider godt beskyttet af menneskehøj omsorg. Det er måske det allerbedste ved folkedansen.

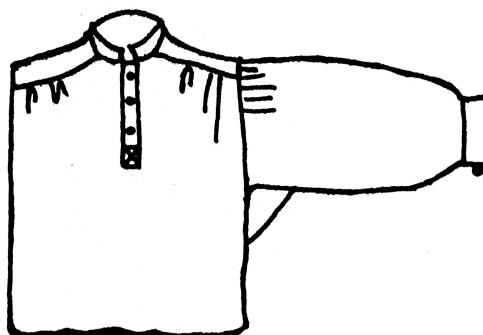
Når vi skal undervise svagtbegavede eller åndssvage, f.eks. i folkedans, er der nogen ting, der bliver meget vigtige. De fleste andre har i virkeligheden så let ved at lære noget nyt, at vi tit overser disse ting, selvom de faktisk ville være vigtige for alle mennesker.

Det er vigtigt at eleverne selv kan opleve dansene som én af de måder, de kan bruge sig selv på, at folkedansen bliver ét af svarene på spørgsmålet om, hvad de kan og vil. Allerede den første dans de lærer, skal overbevise dem om, at det er godt at danse, at det er umagen værd.

For mennesker, der ikke bare kan gå rundt og lære løs, når og som det passer dem, bliver det også vigtigt, at vi ikke gør deres liv endnu snævrere ved at lære dem noget, der kun duer i sig selv. Folkedans er godt i sig selv, men vi har på elevernes vegne ikke råd til at overse, at folkedans også er en måde at bevæge sin krop på, at det også er en måde at bevæge sine sanser og sit sind på, at det også er menneskeligt samvær, med nogen værdier hinsides netop disse sære bevægelser.

Det er en vigtig del af al læren, at man gør noget. Dette er umiddelbart i folkedansen, men vi må også undervise netop sådan, at hver eneste lille detalje vi lægger oveni, skal kunne bruges: vi kan ikke vide på forhånd, hvor langt vi kommer i bogen, derfor er det vigtigt at hver eneste side bliver helt færdig, ender med noget der kan bruges, og dét med det samme. Hvis du skal bruge ti år på begynder-undervisnings-trinnet, bliver det uudholdeligt hvis alle dansene dér er stive, formelle lære-stykker, skalaøvelser for fødderne. De letteste danse skal være lige så gode at bruge som de mere avancerede. Samme krav må vi stille til alle de små trin undervejs.

Endelig er det et vigtigt krav, at dansene skal kunne bruges: at vi lærer at danse TOTUR FRA VEJLE netop på samme måde, som alle andre danser den, så vi kan være med, næste gang vi hører den i forsamlingshuset, til sølvbrylluppet, til byfesten. Det er en erfaring fra alle andre fag og emner i undervisningen af svagtbegavede og åndssvage, at lærerne må have et ubegrænset repertoire for at kunne indlægge lære-trin med netop dén lille stigning i sværhed, som passer den/de elever, vi har lige nu. Samt en atom- og molekyle-teori, der forklarer hvilke grund-elementer der findes i dette emne, og hvordan de fungerer sammen, så du selv kan kombinere, analysere situationen og komme med et passende udspil: undervisning som kreativ proces, hvabehar?

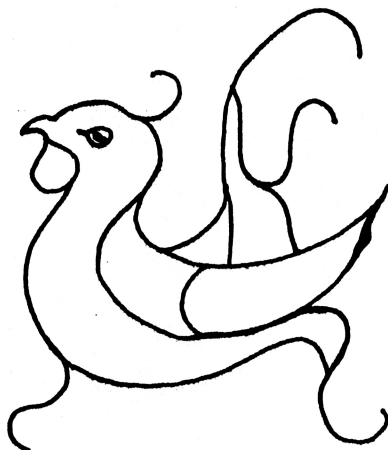
Af alle disse grunde tilsammen har vi forsøgt at lave et system i dansene. Så færdigt eller ufærdigt dette system nu er idag, skal det først og fremmest ses som vores bedste løsning på de krav, vi satte op på den foregående side.

Systemet i dansene er altså netop dét, der kan gøre folkedansen tilgængelig som undervisnings-emne og dermed senere som fritids-aktivitet og en del af et livsindhold for disse handicappede børn, unge og voksne. Vi har allerede fået dette bekræftet i praksis, systemet i dansene er opstået som en konkret undervisnings-erfaring. Systemet er vores vurdering af hvad der er lettere og sværere, og dermed et forslag til i hvilken rækkefølge man KAN lære dansene. Hvis man ikke selv har endnu bedre grunde til at vælge sine egne rækkefølger. Systemet handler også om at lære én ny ting ad gangen, og senere sætte det sammen, fra enkle danse med få elementer, til mere og mere sammensatte danse. Med tiden vil vi forsøge at udsende så mange danse, at der bliver valgmuligheder på de enkelte stadier på vejen. Den lærer, der bruger bogen, kan selvfølgelig selv tage stilling til vores forslag. Sågar springe disse afsnit over og nøjes med at bruge dansene.

Ved at prøve mange danse i forskellige undervisnings-sammenhænge, og ved at vurdere et endnu større antal danse, er vi idag nået frem til at der er tre afgørende faktorer ved hver eneste dans, som kan beskrive hvor svær den er at lære og bruge. Vi har bygget systemet op på disse tre faktorer:

- I DANSE-TRINENE, altså de bevægelser og bevægelsesmønstre, som fødderne - og gennem dem HELE kroppen - skal gøre.
- II DANSE-FORMATIONERNE og -FIGURERNE, altså de mønstre og regler, der gælder for hvordan danserne skal bevæge sig omkring i forhold til hinanden og i forhold til det lokale, de danser i.
- III DANSE-FATNINGERNE, altså de måder, danserne har kontakt med hinanden.

Det er vores erfaring, at der er netop denne rækkefølge, at først og fremmest trinene, dernæst de store bevægelsesmønstre, og endelig dansefatningerne afgør, hvor svær dansen er. På de flg. sider uddybes trin, formationer og fatninger. På de enkelte danse-blade vil vi bruge de almindelige fagudtryk, og af praktiske hensyn forklare dem i en ordliste.

Hvert af de vigtige dansetrin er overskrift og hovedindhold i én gruppe danse. Rækkefølgen er udtryk for stigende sværhed:

- A GANGTRIN
- B HURRETRIN
- C HOPTRIN
- D CHASSÉTRIN.

Vi har ikke tænkt os at gå længere i rækken. Vi vil undlade de sværere trin som VIPPETRIN, VALSETRIN, SVEJTRIN/TOTRIN, REELTRIN osv.

Når der i mange af dansene er afdelinger med parvis POLKA, GALOP, HOPSA eller sågar VALS, tager vi det ikke så alvorligt, om eleverne rent faktisk danser polka, hopsa, galop eller vals. Det vigtigste i de danse vi bruger, er at opleve disse stykker som den parvise del. Som ren pardans er polka, galop, hopsa og vals meget sværere, fordi det nu pludselig kun er fødderne, der skal kunne det rigtige. Kroppen og hovedet og den slags er helt overladt til sig selv. I den parvise del af en familjedans kan man jumpe rundt – bare man er klar til kæden, når den kommer igen.

De enkelte danse er anbragt i den trin-gruppe, hvor dansens sværeste trin hører hjemme. Med ovennævnte forbehold for parvise afdelinger i familjedansene. Indenfor hver trin-gruppe er rækkefølgen som udtrykker stigende sværhed – danseformationer- og figurer:

- 1 KREDS- RÆKKE- og LANG-DANSE
- 2 FAMILJE-DANSE
- 3 LEGESTUE- og PAR-DANSE
- 4 TUR-DANSE

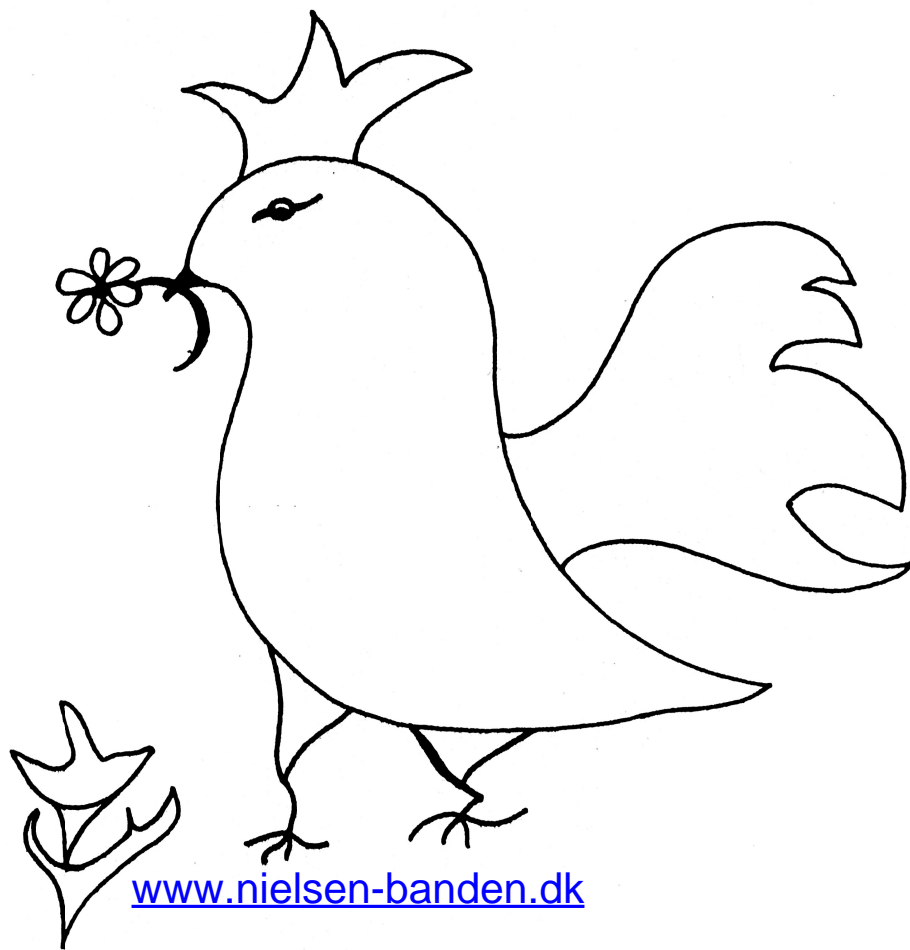
Når vi sætter dansene op i et skema, får vi folkedansens hovedtyper. F.eks. KREDSANSE MED GANGTRIN, FAMILJEDANSE MED GANGTRIN, FAMILJEDANSE MED HURRETRIN, osv. For hver hovedtype kan vi opstille variationer med stigende sværhed, bestemt af danse-fatninger, hvor mange forskellige trin, figurer og fatninger er dansen sammensat af, hvor hurtigt skiftes der, osv. Det enkelte danseblad er forsynet med en kode, der angiver hvilken hovedtype dansen hører til. D 3 – er en legestuedans med chassétrin. I hver danse-pakke vil vi lægge en oversigt, så man kan se, hvor i systemet de nye danse passer. Men igen: det vigtigste er dansene, og hvis systemer og koder ikke er nogen hjælp, så kassér dem.

Dansene i den første snes, vi udsender kan sættes ind i skemaet:

	GANGTRIN	HURRETRIN	HOPTRIN	CHASSETRIN
LANG-, RÆKKE- og KREDS- DANSE	A 1 Gånglåt från Äppelbo Tantzui Syvspring Seljančica Åh Susanna Blaydon Races Fransk Tretur	B 1 Bavorov	C 1	D 1 Forgangen Nat Feder Mikkel
FAMILJE- DANSE	A 2 Gamle Signe Der brænder en Ild Totur fra Himmerland Totur fra Vejle Pólsk fra Vejle	B 2 Lampeskinnet Madsens Forklæde Engelsker Familjesekestur fra Præstø Hjerter To	C 2 Den røde Lue	D 2 Kliplev Marked
LEGE- STUE- DANSE	A 3 Fatter og Mutter Den lille Vendelbo	B 3	C 3	D 3
TUR- DANSE	A 4	B 4	C 4	D 4

Skemaet kan aflæses som stigende sværhed fra venstre mod højre og oppefra og ned. Det kan nok blive en rent teologisk diskussion, om Engelsker er sværere end Fatter og Mutter - vi ville nok foretrække at gennemarbejde GANGTRIN-dansene med to-tre danse fra A 1 og A 2 bunkerne inden vi gik videre med HURRETRIN. Osv.

Skemaet vil blive udfyldt med flere danse med de næste udgivelser.

A I GANGTRIN-gruppen regner vi med flg. trin:
ALMINDELIGE GANGTRIN, FREMAD OG BAGLÆNS, SIDETRIN, LØBETRIN og SIDELØB.
I denne gruppe har vi også sat de mere specielle effekter danserne kan gøre med fødderne: TRAMP, HOP, HÆL-TÅ og RUDER-ES-TRIN. Endelig som en variant af sideløb: MAYIM-TRIN.

A 1 I GANGTRIN-gruppen kan vi begynde med den dans vi bruger rundt om juletræet: GANGTRIN venstre om, gentages højre om. I bedre hjem med rigelig flæskesteg og ris-ala-mangde desuden: LØBETRIN, venstre om, TRAMP, LØBETRIN højre om, TRAMP, 3 HOP hvor danserne vender sig mod midten. Det er også her de nemmeste danse i spillemandsbogen befinder sig. Vi kan i en senere udgivelse give en opskrift på meget tung julemad, så de der skal danse, endnu bedre kan få gulverne til at gynges. På dette sted i danseskemaet finder vi også mange af de gamle sanglege og de udenlandske KREDS- eller RING-DANSE der er kommet hertil som en del af børnedanse-repertoiret. (Tingluti og Musikhøjskolen, Egtved).

Den næste dans kommer hvor kredsen efter at have danset GANGTRIN til venstre og højre vender FRONT mod midten og danser GANGTRIN frem mod midten og baglæns på plads. Eller vi kan slippe vores TO-HÅNDSFATNING I KREDSEN, som vi har holdt hele tiden indtil nu. Danse et mellemstykke PARVIS. Når dansen begynder at skifte mellem STOR KREDS og PARVIS OMDANSNING, er den ved at blive til en FAMILJEDANS.

Vi kan også arbejde videre med LANGDANSEN, hvor kredsen ikke er helt lukket, men som en slange bevæger sig rundt og snor sig i dansestuen. Med ret enkle fodskift kommer vi til FÆRØ-, BALLADE- eller TRAMPEDANS. Og lidt sværere de andre, meget gamle danseformer: 5-dans, 10-dans, 12-dans, 2-spring og 7-spring. Folkemusikhusringen m.fl. har udgivet en del balladebøger.

A 2 Når dansen bliver til en FAMILJEDANS, har vi ovenfor nævnt, at den skifter mellem STOR KREDS og PARVIS OMDANSNING. Næsten alle FAMILJEDANSENE har også et stykke, hvor man skifter danse-partner. En KÆDE er en meget brugt danse-figur med dette formål. I FAMILJEDANSEN er alle i dansestuen sammen, i løbet af nogle runder når man at få danset med mange forskellige, og da det er dansens færdselsregler der bestemmer det, er der ikke noget genert ved det. Når vi spiller begynder vi altid med en KREDSANS eller en FAMILJEDANS, så ingen skal ud og inklinere for

at komme på gulvet. Man kan planlægge et helt sæt på den måde: først en familjedans der begynder med den STORE KREDS og ender PARVIST. Så en eller to LEGESTUE- eller PARDANSE, igen en FAMILJEDANS hvor parrnene bliver byttet om, måske en ren KREDSANS, osv.

Nogen af FAMILJEDANSENE bruger ikke KÆDEN til at skifte med. I stedet råber vi "SKIFT SÅ" eller noget lignende, så alle slipper, den ene skal blive stående, mens den anden går videre, frem til en ny partner. I denne figur kan man også lade danserne vælge frit, hvis man tør risikere kapløb, jalousi-scener, selvmord og knivstikkeri i dansestuen. Den slags går vi ikke rigtig ind for.

- A 3 Som afveksling mellem familjedansene kan vi bruge PARDANSENE, hvor de samme to danser hele dansen igennem. Vi foretrækker at bruge nogen af de gamle LEGESTUE-DANSE, hvor et stykke med REN PARDANS (polka, hopsa, vals mv.) er sat sammen med et stykke med dansens karakteristiske bevægelser med benene (TRAMP, HOP, HÆL-TÅ, RUDER-ES=TRIN) eller med armene (VINDE GARN, KLAP, SMEDE, SPILLE MED GULDÆBLER osv.). På den måde bliver der nogen nemme øjeblikke, som vi husker dansen for, og igen gør det ikke så meget om vi nu også kan danse polka-hopsa-og-vals.

Blandt LEGESTUE-DANSENE finder vi nogen af klassikerne fra Onkel Oplæsers Børneballer. Danse som ligger midtvejs mellem sanglege og de voksnes dans. Mange af dem er meget gamle pardanse, som nu er puttet af vejen, børnene kan få dem og lege med. Måske er de ligesom folke-eventyr en umiddelbar formulering af en meget enkel sandhed, som vi bliver helt flove ved.

- A 4 Den sværeste gruppe er TURDANSENE: KVADRILLER, HALVKVADRILLER og de autentiske TREKANTER. De dances typisk i mindre grupper, fire, to eller tre par sammen er hovedreglen. De kan ses som en udvikling af FAMILJEDANSENE, idet der skiftes mellem flere danse-stykker, ofte over et fast mønster: TUR - OPFØRING - KÆDE, hvor TUREN dances forskelligt hver gang, mens OPFØRING og KÆDE er fast tilbagevendende, ens som omkvædet i en sang. TURENE kan være f.eks. STOR KREDS (dvs. alle danserne i den lille gruppe), HERRE- eller DAME-KREDS, DOBBELT-KREDS, MØLLE med forskellige fatninger. OPFØRINGEN vil typisk være et parvist stykke, i KVADRILLERNE ofte sådan, at de to par der står overfor hinanden danser figuren først, hvorpå den gentages af de andre to modstående par.

Det er ikke sjældent, at en TURDANS kombinerer fire, fem eller seks forskellige trin, fatninger og figurer. Dette sammen med nødvendigheden af at disse skift sker præcist, at det enkelte stykke tit kun danses ret kort tid, gør disse danse meget svære. Vi har nogen få med: hvis I der bruger bogen kan så meget, vil I alligevel få mere ud af Jeres dans ved at gå hen i en forening eller et danse-law med dygtige instruktører. Det kan vi ikke rigtig klare for Jer.

- B I HURRETRIN-gruppen har vi kun HURRETRIN (samt de trin der også var med i GANGTRIN-gruppen).
 HURRETRIN kan bruges til to ting: I KREDS og til PARVIS OMDANSNING. Man kan kun komme venstre om med HURRETRINET, så er den ikke længer.
 Vi synes det ser rædderligt ud, hvis danserne bevæger sig meget hoppende, med kroppen op og ned, når de danser HURRETRIN. Så meget futtog skal der heller ikke være. HURRETRINET er det mest elegante af vores trin. Folkedansens blærerøv. Lad undersåtterne passe deres, vi - hoderne oppe i toppen - ser på hinanden og tænker vores. På den måde kan folkedans også blive til samfundslære.
- B 1 Udover den filosofiske værdi er HURRETRINET meget kedeligt som ren KREDSANS. Men vi bruger KREDSEN til at lære alle de nye trin med, også HURRETRINET. Vi tager en af de mange FAMILJEDANSE og nøjes i starten med at spille det stykke, hvor der skal danses STOR KREDS. Skulle der så være nogen stykker, der bruger ALMINDELIGE GANGTRIN, så gør det ikke så meget, så længe de kan holde bevægelsesrytmen og ikke begynder at sende signaler ud af hænderne om at de andre skal bevæge sig anderledes. Man skal passe på ikke at spille musikken til HURRETRIN for langsomt, det bliver trinene sværere af.
- B 2 Derimod er HURRETRINET den store port til rigtig mange FAMILJEDANSE. Især hvis vi i GANGTRIN-dansene har fået lært KÆDEN. Sættningen KREDS med HURRETRIN - KÆDE - PARVIS OMDANSNING med HURRETRIN er det helt faste mønster i mange af de dejligste danse vi har. Det lidt rappe tempo gør dem også dejlige at spille. Variationerne kommer nemt: DAMEKREDS mens herrerne står stille og klapper. HERREKREDS ligesådan. KREDS med andre FATNINGER; LIVFATNING, DOBBELTKREDS. I en del af disse danse indgår i de autentiske beskrivelser en PARVIS OMDANSNING med TOTRIN men hvis musikken kan bruges til HURRETRIN har vi byttet: Totrin er meget sværere. (Det er sådan vi har taget en del TREKANTER med, der er faktisk

så mange herlige TREKANT-melodier, som vi ellers måtte give afkald på).

- B 3 LEGESTUE- og RENE PARDANSE kun med HURRETRIN har vi ikke nogen af. Der er overhovedet ikke ret mange danske danse i denne gruppe.
- B 4 TURDANSENE er sammen med FAMILJEDANSENE de typiske danse hvor man bruger HURRETRINET. Vi har plukket nogen af de nemmeste ud, og for resten give de samme råd som i afsnittet om TURDANSE med GANGTRIN: Disse danse er i sværhed helt i overkanten af hvad vi beskæftiger os med, gå hellere til den lokale forening eller folkedanse-law.
- C HOPTRINET, som vi danser som en flok gadedrenge, er bedst til at komme fremad med. Især i den STORE KREDS. Ligesom HURRETRINET skal det helst gå lidt rask. Men mindre stiltigt, HOPTRINET gemmer nok en anden folkelig filosofi. Vi har ikke så mange HOPTRIN-danse, der er i det hele taget ikke så mange danske folkedanse med HOPTRIN. I nogen dansebøger er det nærmest nævnt som forøvelses-trin til HOPSA-TRINNET som skal bruge samme musik, men er sværere. Når der i en dans står HOPSA, vil vi ikke tage det så tungt om nogen danser POLKA. For slet ikke at tale om at de måske danser en helt personlig variant.
- C 1 KREDSANSE med HOPTRIN kan vi finde i Balkan-repertoiret, men vi har ikke her villet tage dem med: disse danse satser for meget kun på trin, og bliver dermed for svære. (En hel KREDS-DANS kun med HOPTRIN ville jo blive lidt tam). Til gengæld har vi her snydt lidt og anbragt Den toppede høne i denne gruppe. Det er måske ikke den nemmeste dans med HOPTRIN, men afgjort en af de sjoveste. Og selvom kredsen er lille, er det dog en kreds med HOPTRIN. Måske var det mest korrekt at kalde den en LEGESTUE-DANS?
- C 2 Vi har fundet nogen FAMILJEDANSE hvor den STORE KREDS har HOPTRIN og de følgende stykker enten fortsætter med HOPTRIN eller med trin fra de forrige grupper. I denne gruppe sætter vi også KORSFIRETURENE, hvor dansens udgangspunkt ikke er den STORE KREDS, men EN-HÅNDS-MØLLEN med fire par sammen. Derudover er skemaet det samme: KÆDE eller SKIFT-SÅ! og en PARVIS OMDANSNING.
- C 3-4 I denne omgang har vi ikke planlagt at tage LEGESTUE- og TURDANSE med i HOPTRIN-gruppen. De findes, men der er ikke mange.

D CHASSÉTRINET (som nogen også kalder omtrædningstrin) giver os den sidste store gruppe danse. Der er virkelig mange danse, der bygger på CHASSÉTRINET, men modsat HURRETRINET er det her mest LEGESTUE- og PARDANSE vi finder. CHASSÉTRINET er trinsystemets familjehund: rar og hyggelig, ikke så elegant og stilig, snarere lidt bamset og praktisk. CHASSÉTRIN kan mærkes i overkroppen og skuldrene når danserne skal fremad. Det kan godt danses lidt langsommere end HURRE- og HOPTRIN, selvom det ikke just må blive gravitetisk. I det hele taget er hofmandsmanerer ikke noget vi har gjort meget i: så alvorligt kan vi vel godt tage at det er FOLKE-dans.

D 1-2 Der er ikke mange KREDS- og FAMILJEDANSE der bruges CHASSÉTRIN. Man kommer godtnok fremad med dette trin, men mest to og to. De få danse vi har i denne gruppe ses da også i andres bøger som PARDANSE. Vi har valgt (eller selv arrangeret dem) for at have nogen begynderdanse med CHASSÉ. Som er godt at lære i en STOR KREDS.

D 3 Når vi først har fået fat i CHASSÉTRINET kan det kombineres til mange nemme LEGESTUE-DANSE: CHASSÉTRIN fremad - HÆL-TÅ, CHASSÉ fremad-TRAMP, osv. Ind imellem POLKA, GALOP eller HOPSA. Igen: vi tager det ikke så nøje med forskellen.

Og så kommer vi hurtigt til et CHASSÉ-GÅ-GÅ (og vend)- osv: RHEINLÆNDER-POLKAEN som er den eneste RENE PARDANS vi har med. Vi synes den er nemmere, sjovere og mere udbredt end de andre (vals, polka osv.) For en sikkerheds skyld: Det er samme dans som nogen kalder FYNBO, FYNSK POLKA og som en variant HAMBORGER (hvor man ikke vender, men danser det andet CHASSÉ-GÅ-GÅ baglæns, stadig med hinanden i hånden eller som oftest under armen).

D 4 Vi har som med de andre trin begrænset os til ret få TURDANSE med CHASSÉTRIN. Især KVADRILLER, hvor OPFØRINGEN bruger RHEINLÆNDERENS trinfølge: et CHASSÉ-GÅ-GÅ.

I spillemandsmusikken er det vigtigt at have kontakten med dem, der danser. Vi skal kunne se og fornemme hvad de kan bruge, lige nu. I én forsamling er det pludselig og overraskende nemmere at begynde med nogen svære ting, mens de lette danse ikke rigtig vil gå. Det er nok godt for dem der spiller, at én af dem har denne opgave. Det er så nok også ham eller hende, der råber. Hvad enten vi spiller næsten kun de danse, de kan i forvejen, eller om vi tager mange nye med: det hører til, at der er én der giver tegn til danserne.

Hvis I skal spille til folkedans er det nok ret godt, hvis I gør Jer klart, hvilken situation det egentlig er: Skal I lave musik til folkedans-undervisning, eller skal I spille til bal? I skal i begge tilfælde være sikre på, hvor meget nyt danse-stof I vil lægge frem. Efter vores erfaring må der til et bal højst være hver femte dans, som er egentlig undervisning, og helst uden for meget instruktion. Selv i undervisningen skal op mod halvdelen af dansene være kendte eller kun bestå af kendt stof. Det er også derfor det er fint at have et stort repertoire.

Uanset hvordan I har tilrettelagt dansene, så må der ikke være for mange foredrag. Del instruktionen op. Mange af dansene er sammensatte: instruer hvert afsnit for sig. Det er tit, at der egentlig kun er én ny ting, de andre afsnit er kendte (KREDS-GANGTRIN, KÆDE): måske kan det være en god idé at starte med at instruere det nye, og så starte dansen. Så kan de allerede det hele. Hvis I har mulighed for det, er det en vældig fordel også at have nogen faste dansere med, som kan det hele, og som kan lære fra sig undervejs. Nogen danse mener vi nok KUN kan læres på den måde. (VALS, HOPSA), og også i de sammensatte danse, hvor det sværeste som regel er at skifte fra det ene afsnit til det næste, kan hjælpere placeret på de svageste steder i kredsen hjælpe dansen over et dødt punkt, hvor den ellers ville gå i stå.

Det må være indlysende: Brug de samme udtryk HVER gang. Enten I nu vil bruge de korrekte fag-ord (som vi bruger i bogen) eller I vil bruge nogen andre, let-forståelige (som vi bruger når vi spiller: starten på en KÆDE kaldes en "godaw-opstilling").

I de sammensatte danse er der som regel også brug for at give instruktion undervejs, når danserne kan de enkelte afsnit hver for sig, men ikke selv kan huske rækkefølgen. I begyndelsen skal man ikke regne med at de dansende også kan overkomme at lytte til melodien og dér høre hvornår der skal til at ske noget. Vi har forskellige smarte måder: Den der er "råber" kan på stedet eller hjemmefra digte en moderne digtsamling. Digtene handler om folkedans og kan afsynges til melodierne. Jeg har selv skrevet et meget dybt digt på denne måde:

"Først HURRETRIN i kresen om - med alle let på tå,
ja HURRETRIN i kresen om - det kan I nok forstå! (vejrtrækning)
Så FIRE SKRIDT til midten ind - og så tilbaws igen,
og ind igen, og kompliment - og så tilbaws igen. (vejrtrækning)
Med højre hånd i KÆDE - til fryd og megen glæde,
som i Totur fra Vejle - så ka-an det ikke fejle. (vejrtrækning)
Så to og to, ja den er go', med HURRETRIN, I kan:

FAMILJESEKSTUR FRA PRÆSTØ AMT, det er i Nord-Sjælland! (coma)"
Dette, og lignende digte har jeg sunget hundredevis af gange. Ikke sandt, vores litteratur kunne have set helt anderledes ud.

Da vi senere blev flere om at spille, og jeg ikke behøvede at synge hele tiden, slap digtene op. De er gode nok, når man ikke både kan spille akkorder og melodi på sin guitar, og er helt alene om at lave musikken, men det er jo ikke noget man bryder sig om at optræde med. Nu nøjes jeg med digtfragmenter, med et advarende indhold. Måske ikke social-realistisk lyrik, selvom der kunne være nok at advare imod. Små, forberedende meddelelser. F.eks. i Pirrevalsen, i takt 7-8 i A-stykket synger jeg på melodien: "., og så kommer KÆDEN: ", og i takt 15-16, i slutningen af kæden: "...og en HERREKREDS: " (hvis det nu er dén).

Når danserne kan huske hvilke afsnit der kommer i dansen, kan man nøjes med at gøre opmærksom på skiftene. F.eks. når en højre ARMKROG skal vende og gentages som venstre ARMKROG. Her er det som regel nok med et pift, et råb, eller hvad man nu kan. Tabe noget meget tungt på gulvet. Det gør ikke noget, om danserne overtager funktionen og selv begynder at pifte eller råbe. Det er nok ikke så smart hvis de vil forsøge sig med det tunge, der tabes på gulvet.

Det kan også lette brugen af dansene, hvis man i høj grad vælger danse med sangtekst. Indlysende i det repertoire, som står på grænsen mellem sanglege og folkedanse: Der brænder en ild, Fatter og Mutter, Pattycake Polka. Der er også et antal folkesange, der har tekster til dansemelodier. Således er Go Jawten fin til en familjedans med kreds, kæde og vals, Napoleon var en tapper kriger er også en legestuedans, Den toppede høne er en sønderjysk sang om tyskervældet. Der er en del sange, der kan bruges til at danse Trekant: Hvor skoven dog er frisk og grøn, Hønsfødder & gulerødder, Julia Julia hopsasa. Karen fra dansen og hjemad du nu må, kan bruges til Rheinländer, ligesom Pindsvineskindet.

Det har altid været god skik at synge i pauserne, når danserne hviler benene. Vi ville gerne senere udsende nogen gode gamle viser til dette formål. Vi har oplevet nogen gange, at danserne styrter ind i et helt andet lokale, når vi holdt pause. Det er ikke særlig rart, så skal vi i hvert sæt til at begynde forfra med at bygge en stemning op. Måske går de lige ind og ser TV-avis?

Når vi skal ud og spille prøver vi at lægge en plan. Vi spiller gerne et antal sæt. Hver dans spiller vi 6-10 gange fra de kan den. Og et sæt er som regel på 4-8 danse. Det kommer an på dansernes udholdenhed, det kan godt være hårdt for benene. Hvert sæt skal helst være sat fornuftigt sammen: En kredsdans til at starte med og måske til at introducere et nyt trin - en parvis dans - en familjedans eller to, men helst med forskellige måder at skifte partner, ikke to kæder lige efter hinanden - en parvis dans igen, eller måske to der er forskellige - osv. Tænk på hvordan de står når den ene dans er slut: Find en dans, der skal begynde netop sådan, så sparer I tid og rod med at få dem til at stille op. Vi starter som regel med et sæt, hvor der kun er GANGTRIN. I løbet af det sæt ser vi danserne an, hvor svære ting vi tror de kan klare. Nye trin introduceres gerne i starten af et sæt, og skal så helst dukke op i omkring det halve af dansene i dette sæt. Og kunét nyt trin i et sæt. Hvis situationen mest af alt ligner et bal, spiller vi tit nogen danse uden at instruere noget som helst, så kan de bruge dem frit som de har lyst. Valse, hopsaer, rheinlændere. Hvis stemningen bliver lidt tynd, skynder vi os at tage nogen af de danse vi den dag allerbedst kan lide: jo bedre vi kan lide at spille, jo større er chancen for at det smitter. Vi vil overveje senere at udsende et lille hæfte med passende vitser, I kan sige bestemte steder i danseprogrammet. Den med hofterne, den med...

ALMINDELIGE GANGTRIN:

som er de trin, helt almindelige danskere bruger, når de går. Når det er gangtrin i en dans, må man selvfølgelig godt se ud som én der danser. Smart og denslags. Hænderne ovenpå dynen.

SIDETRIN:

hvor den ene fod går til siden, og den anden samler igen. Hver gang. F.eks.: Venstre fod til venstre - højre samler - venstre til venstre - højre samle - osv.

LØBETRIN:

som er de rent bogstavelige trin, når mennesker løber. Der skal ikke støses afsted, det er heller ikke hverken en 100-meter eller en marathon. Og ikke tungt.

SIDELØB:

er de SIDETRIN, man tager i løbetempo. Der må godt være noget fjedrende over disse trin. Men næppe noget hoppende: den vigtigste bevægelse er sidelæns og ikke opad.

MAYIM-TRIN:

er opkaldt efter dansen af samme navn (eller er det omvendt?) Det er et SIDETRIN, men den anden fod samler ikke: den skal skiftevis krydse foran og bagved den første fod. F.eks. venstre om i kreds: Venstre fod til venstre - højre fod krydser foran venstre - venstre fod til venstre - højre fod krydser bagom - osv. Helst ikke for langsomt, men gerne i et tempo midtvejs mellem gang og løb.

FÆRØ-TRIN:

ER OPKALDT EFTER Færøerne. Er også en variation over SIDETRIN. FÆRØ-TRIN, som idag også kaldes ballade-dans eller trampe-dans, er et bestemt trin-skifte, som gentages i hele dansen: Venstre fod til venstre - samle med højre fod - venstre fod til venstre - højre fod sættes løst til - højre fod til højre / lidt skråt ind mod midten - venstre fod sættes løst til - og forfra. Dette trin-mønster kaldes også SEKS-DANS. Man har nu genopdaget mange andre trin-mønstre, som har været brugt til at danse i middelalderen: ti-dans, tolv-dans, to-spring og syv-spring, for at nævne. Det med "trampe"-dans må ikke tages for bogstaveligt: det kan komme over os når der synges noget særlig voldsomt - ellers er trinene bløde og smidige. Det er tit det andet venstre-trin, der bliver mest betonet. Så kan I jo gå og tælle trin og tænke over dét, mens vi andre synger de herlige viser.

HURRE-TRIN, I KREDS:

HURRE-TRIN kaldes også Sving-trin. Inden man starter sættes den højre fod ind foran den venstre. (Højre hæl ved venstre lilletå). Trinnet er nu at sætte højrefoden yderligere til venstre - og derpå sætte venstrefoden "på plads" hvor den var før: skråt bag den højre. HURRETRIN I KREDS går altid til venstre. Imens har danserne ansigt og krop drejet skråt til venstre, midtvejs mellem danseretningen og midten. Kroppene må ikke hoppe op og ned i hurretrinene: hvis man strammer sin ende lidt sammen, virker det som en låsning, der holder overkroppen fri af benenes bevægelser.

HURRE-TRIN, OMDANSNING:

De to dansere sætter deres højre-fødder tæt sammen, yderside mod yderside. I trinnet løftes højre-foden ganske lidt og drejes, hvorpå venstre-foden tager det skridt, der fører den om bagved højre-foden igen. Venstre-foden halter hele tiden bagefter. Til gengæld bliver det venstre-fodens skridt der bestemmer farten: Jo længere venstre-skridt rundt, jo hurtigere omdansning.

Omdansning med hurretrin er altid venstre om. (Med solen, med uret, hvis man har et ur, ellers uden uret).

Omdansning med hurretrin kan give en god fart, og danserne kan læne sig tilbage fra hinanden og fornemme hvordan de suser om den akse, højre-fødderne tilsammen udgør.

HOP-TRIN:

som også kaldes gadedrenge-hop, er et lidt langsommere LØBETRIN, hvor man for hvert skridt fremad tager et ekstra hop på den fod, man lige har sat i gulvet. Altså: Venstre - hop på venstre - højre - hop på højre - osv. Må ihvertfald ikke virke stiligt.

CHASSÉ-TRIN:

som af nogen også kaldes omtrædnings=trin: hvis man begynder med venstre fod, sættes denne frem / eller til siden - højre fod sættes til - venstre sættes igen frem / eller til siden - og den højre fod løfter hælen i en lille fjedrende bevægelse, som gør den klar til at blive sat frem / eller til siden - hvorpå nu venstre sættes til - højre frem / eller til siden - og nu er det venstre fods tur til at løfte hælen i en lille fjedrende bevægelse - osv.

Hvis man lader være med at tælle på hæl-løftet, kan man få rytmen ved at tælle "én og to" i 2/4 (dvs. samme rytme som starten på Smedens anden Fynbo "Læg din maw").

POLKA-TRIN, OMDANSNING:

Trinet går sidelæns rundt, i samme rytme som CHASSÉ-TRINNET: kort-kort=lang. Som regel vil man begynde med højre fod for damens vedkommende og med venstre fod for herrens vedkommende. Damens trin er: Højre til siden - venstre sættes til - højre til siden igen - og en kort dvælende fjedren på højre - så er man nået en halv omgang rundt og kan nu sætte venstre fod videre rundt-til siden - højre sættes til - venstre videre rundt - fjedre på venstre - osv. Herrens trin er i samme skift, men med modsat fod.

GALOP-TRIN, OMDANSNING:

som POLKA-TRIN, OMDANSNING, men hurtigere. Den fjedrende dvælen bliver her til et afsæt til næste trin.

HOPSA=TRIN, OMDANSNING:

HOPSATRIN er for svære for de dansere, denne bog henvender sig til. Vi tror ikke man kan lære HOPSA-TRIN ved at læse dem i en bog. I de danse vi har, hvor der står HOPSA, foreslår vi eleverne at danse polka. Ellers skal I gå til en forening eller hvorsomhelst der er nogen der KAN danse hopsa: I lærer det bedst ved at danse med dem der kan.

VALSETRIN, FREMAD:

Når VALSE-TRIN tages fremad, kaldes de også tyroler-trin. En tyroler-vals består af 4 valsetrin fremad og 4 valsetrin rundt. Idag danser de fleste folkedansere tyroler-vals, når de siger, de skal ha' en rigtig vals. En rigtig vals ville ellers være KUN at danse rundt. Ja, man bliver helt forvirret.

Valse-trin er de eneste vi har med, der er i 3-delt takt. Det er vores indtryk, at mennesker med to ben har lettest ved at bevæge sig i en 2-delt takt (altså 2/4, 6/8) eller i en 4-delt takt (4/4).

VALSE-TRIN FREMAD vil typisk være parvis, og hvis de skal danse højre om i dansestuen, og som altid med den yderste fod først, vil det for herren sige:

ét - venstre fod tager et skridt frem, der fjedres / dvæles / synkes lidt i knæ,

tó - højre fod tager et skridt frem, forbi og foran venstre, og man glider op i strakte ben,

tre - venstre fod tager et kortere skridt, så fødderne samles.

Derpå er venstre fod klar igen. Damens trin er tilsvarende, blot med modsat fod.

VALSE-TRIN, OMDANSNING:

Har samme rytme som VALSE=TRIN, FREMAD. Men som ved HOPSA:

Vi tror ikke man kan læse sig til at danse vals. Vi tror måske heller ikke på, at de børn og unge, vi arbejder med, har brug for de specielle valse-trin, som er så svære.

Lær dem på et rigtigt dansekursus, hvor I kan komme til at danse med én der allerede kan det. Når I så er gode til det, er det Jeres tur til at lære det videre til nogen andre. Kom forbi en dag og lær os det?

TRAMP:

er et lille, velklingende stamp i gulvet. I mange folkedansbøger kaldes det "appel".

HOP:

man sætter let af med den fod, der alligevel skulle til at tage et trin, og lander elegant på samlede fødder. Ikke på hælene! Bløde knæ!!

HÆL-TÅ-TRIN:

Man sætter foden frem med hælen i gulvet, løfter den, og sætter store-tå-spidsen i gulvet, og løfter den på plads igen. Eller bruger den til det trin, der kommer bagefter. Vægten er hele tiden på den anden fod, der blot bliver stående. En variation kan være, at foden sættes frem med hælen i gulvet og trækkes hjem, mens den samtidig "ruller op" på tåen, så tåen rører gulvet når foden kommer på plads igen.

RUDER-ES-TRIN:

er opkaldt efter Ruder Es-dansen (Rits-rats-filiongongong): Små lette hop, hvor vægten skifter fra fod til fod, mens den anden samtidig sættes frem med hælen i gulvet.

KLAPPE:

forekommer i mange LEGESTUE-DANSE. Og er det enkle, som ordet siger. Det lyder meget grimt, hvis man ikke kalpper i takt til musikken.

VINDE GARN:

hænderne knyttes let, løftes foran i brysthøjde, så lader man dem køre rundt om hinanden, først forlæns rundt, så baglæns. "Først den ene vej og så den anden vej".

SMEDE:

Der er forskellige smede-systemer, men det almindeligste, jysk grovsmedning er et klappemønster, hvor man klapper i egne hænder - hinandens højre-hænder - egne hænder - hinandens venstre-hænder - egne - begge hinandens - osv. I stedet for at klappe i hinandens højre-hænder (dvs på skrå, kan man klappe ligefrem: den enes højre-hånd og den andens venstre-hånd).

Der er også smede-varianter, hvor man skal klappe på egne lår. For slet ikke at tænke på.

BEGYNDELSES-FOD:

I KREDSE altid begynde med venstre fod.

I KREDSE MED HURRETRIN dog altid begynde med højre.

I PARVIS OMDANSNING begynder damen med højre og herren med venstre.

I PROMENADE og MARCH begynder damen med højre og herren med venstre. Dette er samtidig begges YDERSTE fod. (Udvendig fod).

DANSE-RETNINGER:

I KREDSE startes altid venstre om = medsols = med uret.

PARVIS OMDANSNING: de to dansende drejer rundt om hinanden venstre om. (det modsatte hedder avet om, og forekommer ikke i de danse vi har valgt). Hvis de ikke svinger på stedet, vil de samtidig bevæge sig rundt i dansestuen, højre om.

PROMENADE og MARCH starter altid højre om i dansestuen.

MØLLER bevæger sig altid først venstre om.

I nogen dansebøger bruges udtrykket I DANSERETNINGEN som ensbetydende med højre om, fordi det er den vej parrene bevæger sig i forhold til dansestuen. Vi vil for ikke at kunne misforstås indskrænke os til at skrive venstre om eller højre om. Egentlig er det aller-vigtigste at alle dansere bevæger sig SAMME VEJ.

FRONT:

kalder man forsiden af en danser, dvs. den retning danseren er orienteret når han/hun står klar til at begynde.

OPSTILLING:

er det sindrige arrangement, man har fået danserne til at indgå i lige inden dansen begynder. I begyndelsen tager det alt for meget tid at få dem stillet ordentligt op. Sådan er det.

KREDS-DANS:

En dans hvis hoved-indhold eller udgangspunkt er en STOR KREDS, som alle de dansende står i. Normalt holder de hinanden i hænderne.

RÆKKE-DANS:

Danserne står på to lange rækker overfor hinanden, oftest med front mod hinanden. Det meste af tiden bevæger danserne i én række sig samtidig. Ind imellem kan der være parvise afsnit, som oftest danner man par med den der står lige overfor én i den anden række.

LANG-DANS:

Danserne tager hinanden i hænderne, men i stedet for at danne en kreds, danner de en lang række, anført af en fordanser (skipper). der fører dansen rundt i dansestuen, i slynger og bugtninger. Det anses for rimeligt at skipperen kan føre an sådan, at danserne passerer forbi hinanden ansigt til ansigt,

FAMILJE-DANS:

Dans der som regel starter med en STOR KREDS som alle danserne er sammen i. Derpå afsnit, hvor der skiftes partner ved at man bytter plads. Endelig afsnit hvor der danses parvist. I nogen familje-danse er der tilføjet flere afsnit, som regel forskellige parvise danse: PROMENADE, OMDANSNING, mv.

LEGESTUE-DANS:

Parvis dans, typisk sammensat af to afsnit: det ene med en ren PARDANS (POLKA, GALOP, HOPSA, VALS) og det andet med dansens karakteristiske bevægelser (HÆL-TÅ, TRAMP, SMEDE, RUDER-ES-TRIN eller.)

PARDANS:

Den rene pardans, hvor de samme trin bruges hele tiden. Evt. som i Rheinländer-polkaen er det et bestemt trin-skifte der gentages i dansen.

TURDANS:

De mest sammensatte danse. Samtidig typisk danse hvor mindre grupper dansende er sammen hele tiden. De fleste TUR-DANSE er for to, tre eller fire par. TURDANSENES sammensætning er typisk en udvikling fra FAMILJE-DANSENE: Kreds - parvise afsnit - afsnit hvor der byttes plads og/eller partner - parvis omdansning. Når dansen begynder forfra danses der gerne forskellige variationer i A-stykket, hvor kredsen begynder, mens de efterfølgende afsnit danses ens hver gang. A-stykket kaldes dansens TURE.

KVADRILLE:

TURDANS for fire par.

HALV-KVADRILLE:

TURDANS for to par.

TREKANT:

TURDANS for tre par.

Vi har i bogen forenklet en del af de TURDANSE, vi har fundet, så de kunne bruges som FAMILJE-DANSE.

Trammel valse

Handwritten musical score for 'Trammel valse'. The score consists of five staves of music, each beginning with a treble clef and a 3/4 time signature. The notation is written in a simple, sketchy style. The first staff contains a series of eighth and sixteenth notes, often beamed together. The second staff continues the melodic line with similar rhythmic patterns. The third staff features a double bar line with repeat dots, indicating a section to be repeated. The fourth and fifth staves complete the piece with further melodic and rhythmic development. The notes are mostly quarter and eighth notes, with some beaming and slurs.

Seven empty musical staves, each consisting of five horizontal lines, provided for further notation or practice.

STOR KREDS:

Kreds hvor alle de dansende er med. Som regel står danserne skiftevis herre og dame. Når der derefter skal ske noget parvist, har herren sin egen dame i højre hånd. Og omvendt.

PARVIS I KREDS; FRONT MOD MIDTEN

Danserne står to og to, oftest med hinanden i hånden, front mod midten. En STOR KREDS, hvor kun de enkelte par har hinanden i hånden.

PARVIS I KREDS; FRONT MOD HINANDEN

Danserne står to og to, front mod hinanden, herren står inderst med ryggen mod midten, damen står yderst, overfor.

PARVIS I KREDS; FRONT I DANSERETNINGEN

Dvs. PROMENADE-OPSTILLING. Danserne står to og to ved siden af hinanden, parrene i kreds efter hinanden, alle med front i danseretningen som er højre om i dansestuen.

RÆKKE:

Danserne står på to rækker, oftest med front mod hinanden. Som regel én række herrer og én række damer. Set oppe fra dem der spiller står herrerne til venstre og damerne til højre. Når der herefter skal ske noget parvist, har man sin partner ligeoverfor sig, i den anden række.

KÆDE:

er en af de vigtigste dansefigurer, som indgår i næsten alle FAMILJE- og TUR-DANSE.

KÆDEN starter med at danserne parvis giver hinanden højre hånd. De skal nu stå i kreds, så alle herrerne er inderst og dermed også alle har front i danseretningen højre om i dansestuen. Damerne har dermed alle front venstre om i dansestuen. Så længe der danses KÆDE skal man have samme retning, som man begyndte med.

Nu går alle fremad og samtidig i zig-zag ind og ud mellem hinanden, så man hele tiden giver hånd til den man møder, skiftevis højre og venstre hånd. Man holder hinanden i hånden mens man passerer; gå venstre om og gi højre hånd.

I starten kan man lade danserne gå i gåsegang, herrerne i en kreds inderst og højre om, damerne yderst og venstre om. Hvis man så begynder at hilse på hinanden ved at løfte hånden for dem man møder, skiftevis højre og venstre hånd, så er vi godt på vej.

Det er godt at have en del hjælpere, der kan i forvejen, når kæden skal læres. Det er vigtigst at alle kommer den rigtige vej rundt, så skidt med om der smutter et håndtryk.

PROMENADE:

Er en parvis spadseretur, to og to ved siden af hinanden. Altid i danseretningen, højre om i dansestuen. Hvis der skiftes retning, er det altid FØRST højre om, derpå venstre om.

OMDANSNING:

Er en parvis svingtur, hvor danserne svinger om hinanden.

DAME- OG HERREKREDS:

Den STORE KREDS hvor kun damerne eller herrerne er med. De andre står begejstret og ser til eller klapper. I nogen danse er begge kredsene igang samtidig. Ofte hver sin vej rundt.

DOBBELT-KREDS.

Kan opstå på to måder:

a) DOBBELT-KREDS efter OVERFALD: Hvis man lige har haft et stykke med en HERRE- og DAME-KREDS der danser rundt hver sin vej, i Jødeturene som regel med herrerne yderst, opstår DOBBELT-KREDSEN ved et gedigent OVERFALD, hvor alle herrerne står bagved og i mellemrummene mellem damerne. Så svinger herrerne hænderne over damernes hoder, og om foran uden at slippe. Denne DOBBELT-KREDS er den nemmeste. Den vil mislykkes hvis herrerne ikke står rigtigt, eller hvis der ikke er lige mange af hver.

b) DOBBELT-KREDS med KRYDSFATNING: Den inderste kreds bliver stående med hinanden i hænderne. Yderkredsen slipper og stiller sig som ovenfor: bagved og i mellemrummene. Danserne i yderkredsen skal nu tage hinanden i hænderne omme foran inderkredsens maver. Man stikker sin egen VENSTRE HÅND UNDER højre arm på den foranstående nabo til venstre, og sin egen HØJRE HÅND OVER venstre arm på den foranstående nabo til højre. Hermed er KREDS-KRYDSFATNINGEN opstået.

TOHÅNDS-FATNING I KREDS:

Alle danserne tager hinanden i hænderne. Hvis hænderne hænger ned, kaldes det en v-fatning. Hvis albuerne bøjes og hænderne peger opad kaldes det w-fatning. Hvis alle strækker armene opad kommer det let til at ligne et nazi-møde. Der er mange der bruger at SAVE når de går i den STORE KREDS med almindelig TOHÅNDSFATNING: i takt til rytmen bevæges skiftevis højre og venstre hånd lidt ind mod midten og tilbage. Da man holder hinanden i hånden bliver det modsat for hver anden danser.

ENHÅNDS-MARCH-FATNING:

Herrens højre og damens venstre hånd, når marchen eller promenaden starter. Inderste hånd.

HØJRE- eller VENSTRE-ENHÅNDS-FATNING:

ENHÅNDSMØLLE, HØJREHÅNDS-FATNING eller VENSTREHÅNDS-FATNING. Med front hver sin vej giver herren og damen hinanden samme hånd, hhv. højre eller venstre, som regel med bøjet albue og løftede hænder. Dette er nok den enkleste fatning til PARVIS OMDANSNING. Forekommer i OMDANSNING med GANGTRIN.

PROMENADE-FATNING:

Hinanden under armen. Med front samme vej, og to og to ved siden af hinanden, holder damen let i herrens bøjede arm. (over bæltstedet).

ENHÅNDSPORT:

Som i MARCH-FATNINGEN giver herren og damen hinanden MODSAT hånd, men her højt løftet, så et eller flere andre par kan komme under. I TROJKAER hvor tre dansere er sammen, kan den midterste danne HØJRE- eller VENSTRE-PORT med hhv. danseren til højre eller venstre for sig, så den anden danser kan danse under.

TOHÅNDS-FATNING, PARVIS:

Herre og dame giver hinanden begge hænder. Front mod hinanden. Denne fatning kan bruges til OMDANSNING med GANGTRIN, hvor de to dansere også har front hver sin vej, men står forskudt lidt ved siden af hinanden; Hænderne er løftet til skulderhøjde.

FLYVERFATNING:

TOHÅNDS-FATNING, PARVIS, hvor danserne har strakt armene lige ud til siderne. Især i forbindelse med SIDELØB.

ARMKROG:

To dansere står ved siden af hinanden, med front hver sin vej, og bøjer den arm de vender mod hinanden, så de to "armkroge" griber om hinanden. Dette er også én af de elementære OMDANSNINGS-fatninger, velegnet til LØBE- og HOP-TRIN. HØJRE- og VENSTRE-ARMKROG giver omdansning hhv. venstre og højre om-. Det er ret almindeligt at gentage det stykke musik der bruges til ARMKROGEN, så den kan gentages: først højre-armkrog, så venstre-armkrog.

ARMKROGS-KÆDE:

Dansemønsteret er som i den almindelige KÆDE, men i stedet for at give hinanden hånden, tager man armkrog, skiftevis højre og venstre. Det er nok lettest hvis man danser én omgang rundt med hver, da armkrogen er lidt svær at slippe hvis man skal videre med det samme.

HOFTE-FATNING:

Herren stiller sig lige bagved damen, lægger hænderne på hendes hofter. Damen placerer klogeligt sine hænder ovenpå hans. Det kan også være nemmere at finde hofterne hvis man får lidt hjælp.

ALMINDELIG DANSEFATNING:

Parvis, med front mod hinanden. Herren holder damen om livet med sin højre hånd og arm. Damens venstre hånd placeres på herrens højre skulder. Herrens venstre og damens højre tager hinanden i hånden, armene er let bøjede.

SVINGFATNING:

Parvis, front mod hinanden, tæt ved siden af hinanden. Herren og damen giver hinanden venstre hånd. Begge lægger deres egen højre hånd på partnerens højre skulder, strakt arm og godt fat. Fatningen bruges til HURRETRIN-OMDANSNING, hvor højre-fødderne sættes tæt sammen og bliver tæt sammen hele tiden. I denne fatning kan man læne sig godt tilbage, så venstre armene strækkes. Hvis man lige har danset KÆDE, skal man tage SVING-FATNING og danse HURRETRINS-OMDANSNING med én man møder og giver venstre hånd, så er man allerede klar.

PROMENADE-LIVFATNING:

Parvis, front samme vej, ved siden af hinanden. Damen på højre side af herren. Han holder hende med højre hånd og arm om livet. Damen lægger venstre hånd på herrens højre skulder.

KREDS-LIVFATNING:

Hvis man tæller ettere og toere rundt i kredsen, skal alle etterne have hinanden i hånden, og alle toerne skal have hinanden i hånden.

I HERRE- eller DAMEKREDSE:

Alle lægger højre hånd bagom livet på den danser der står til højre, og venstre hånd bagom livet på danseren til venstre. Tag fat om håndleddet på hinanden, bedst hvis en højrehånd altid er øverst og en venstrehånd altid er nederst: højre med håndfladen nedad, venstre med håndfladen opad.

I BLANDEDE KREDSE:

Herrerne tager håndledsfatning som beskrevet ovenfor, bagom livet på damerne. Damerne lægger hænderne på herrerens skuldre. Thi det er uanstændigt når en dame holder en herre om livet. Vi HAR prøvet.

KREDS-KRYDSFATNING:

Er det samme som DOBBELT-KREDS, når denne ikke startes med et OVERFALD som i Jødeturene, men ved at danserne i den yderste kreds stikker hænderne ind foran de inderstes maver. Venstre hånd UNDER den venstre nabos højre arm, højre hånd OVER den højre nabos venstre arm.

KREDS-SKULDERFATNING:

Alle danserne tager fat om hinandens nærmeste skuldre. Højre arm øverst.

KORSGREB:

Parvis, front mod hinanden. Danserne giver hinanden først højre hånd, så venstre hånd, så armene krydses mellem danserne. Anvendes i OMDANSNING med SIDETRIN.

SIDEVENDT KORSGREB:

Parvis, stående ved siden af hinanden, front fremad. Man giver hinanden først højre, så venstre hånd. Armene er her krydset foran de dansende, som kan vende og gå i modsat retning ved at trække, men uden at slippe.

ARMKROGS-MØLLE:

Med kun to dansere er det det samme som en ARMKROG.

Med to par tager (som oftest) herrerne ARMKROG, til at begynde med oftest venstre armkrog, mens de med højre hånd og arm holder deres egen dame om livet. MØLLEN danser nu højre om. Damerne lægger venstre hånd på egen herres skulder, mens den frie højre hånd sættes i siden. Der kan kun være to par i en ARMKROGS-MØLLE.

ENHÅNDS-MØLLE:

Dannes oftest af fire dansere eller fire par, hvor herrerne holder deres egen dame om livet som beskrevet i ARMKROGS-MØLLEN.

VENSTREHÅNDS-MØLLE bevæger sig højre om. De fire herrer rækker venstre-hænderne ind mod midten med tomten strittende opad, så de fire tomter mødes, og man lukker hånden om håndryggen på den der står bagved én selv. Hvis møllen skal være hurtigere, er det sikrere at hver af de fire herrer tager fat om håndleddet på den der står bagved.

HØJREHÅNDS-MØLLE er omvendt.

TOHÅNDS-MØLLE:

Kan kun danses af fire dansere eller fire par. Først tager to der står lige overfor hinanden almindelig PARVIS TOHÅNDS-FATNING med strakte arme. De andre to fletter deres arme ind: begge stikker deres højre hånd ned og deres venstre hånd op mellem de førstes arme. Møllen er dannet når de to sidste også har TOHÅNDSFATNING. Alle har front ind mod møllens midte og bevæger sig dermed sidelæns. Hvis TOHÅNDS-MØLLE danses af fire par, må damerne holde med begge hænder i egen herres skuldre og hænge på så godt de kan. Damer der falder af i stor fart og hvirvler gennem dansestuen er overraskende nok IKKE noget kønt syn.

EGEN og FREMMED DANSER:

I KREDS har herren sin egen dame på højre hånd. Damen på hans venstre side er dermed fremmed. Lad det blive ved det!

REND OG HOP 1.	Albertslund 1966.
REND OG HOP 2.	Albertslund 1969.
REND OG HOP 3.	Albertslund 1970.
REND OG HOP 4-5.	Albertslund 1971.
REND OG HOP 6.	Albertslund 1971.
REND OG HOP 7-8.	Albertslund 1974.
REND OG HOP 9-10.	Albertslund 1976.

Der er 10 danse i hvert hæfte. Musikken er nem at spille og forsynet med becifringer og div. forslag til samspil mv.

REND OG HOP-systemet kan bruges i sammenhæng med TINGLUTIs øvrige sangmateriale (SPIL BARE LØS-hæfterne mv.).

- c) I 1960 begyndte MUSIKHØJSKOLENS FORLAG i Egtved at udsende en serie hæfter med folkedanse. Hæfterne dækker overvejende et udenlandsk danserepertoire, på et sværhedstrin, der stort set svarer til denne bogs, altså KREDS-DANSE, FAMILJE-DANSE og LEGESTUE-DANSE. Der er mange af de udenlandske danse, hvor trinene efter vores vurdering er sværere end de trin, vi lægger som grundlag. Der er ikke nogen sammenhængende og systematisk plan i sammensætning og rækkefølge i dansene. Der er til dato udgivet godt over 20 hæfter, hver med titlen "Folkedanse 1, 2 osv."

De er for de flestes vedkommende samlet i bogform:

Hanna Asmussen og Rickey Holden: Kom og Dans. Egtved 1979.

- d) Andre enkelt-udgivelser:

Nina Frederiksen: 12 Folkedanse. Amtscentralen i Roskilde 1977.

Der er et kassettebånd med de samme 12, enkle danske folkedanse. Til gengæld er der ikke noder i hæftet.

Claus Jørgensen: Ska' vi danse I / II. Wilh.Hansen, København 1979/81.

Ialt 29 danske folkedanse, der i sværhed nok er en anelse over niveauet i denne bog. Claus Jørgensens hæfter er de første der har en klar pædagogisk indfaldsvinkel til dansene. Der gennemgås meget omhyggeligt hvordan trin, formationer og fatninger kan indøves, og i mange tilfælde er der forøvelser og enklere varianter af de sværeste danse. CJ præsenterer en slags koreografiske noder, små symbol-tegn som viser hvad danserne skal gøre. Vi synes nu de forvirrer mere end de hjælper.

Tym Andersen: Sving om. Gjellerup, København 1979.

Udgivet sammen med en LP som illustration af dansk spillemandsmusik og balladedans, til brug for musik-orienteringen i de ældste klasser. Dansebeskrivelserne er ikke voldsomt fyldige, og valget er vel nok mere truffet for at illustrere musikken.

Thy Spillemands-laug: Beskrivelser & Noder til Thydanse I. 1981.

Thy Spillemands-laug har siden 1981 udsendt 4 kassettebånd. Dette hæfte er foreløbig det eneste. Det dækker ét af båndene, og er udelukkende TUR-DANSE. Beskrivelser og noder er lettilgængelige.

Arne Bech: Folkedanse for børn I. Egtved 1981.

16 nemme danse, overvejende LEGESTUE-DANSE, også enkelte sanglege. En del svenske, de fleste er danske. Noder og beskrivelser er som i Hanna Asmussen & Rickey Holdens bog. Nemme. Der er udgivet et kassettebånd til hæftet.

Vesteregns Gamle Danse. Skjern-Egvad Museum, 1982.

Hæftet minder i opsætning og fremstillingsform ganske om FFF-hæfterne. Danserepertoiret er også som et typisk FFF-hæfte, spænder fra LEGESTUE-DANSE til TUR-DANSE, og dækker en egn, som hidtil ikke har været dækket af FFF.

Svend Nielsen; Danske Sanglege. Drama, København (?) 1982.

73 danske sanglege, samlet af Svend Nielsen, der arbejder i DANSK FOLKEMINDESAMLING. Sanglegene når i deres dansemæssige indhold ind over det område, vi har kaldt KREDS-DANSE med GANGTRIN. I mange af legene indgår enkelte elementer, som vi senere genfinder i LEGESTUE-DANSENE. Således er der mange SMEDE-LEGE, HÆL-TÅ, PARVIS-OMDANSNING med GANGTRIN. Beskrivelser og noder er meget lettilgængelige. Der er ikke nogen pædagogisk indfaldsvinkel, og man må selv finde den sammenhæng der naturligt bygger på sanglegene og derfra til folkedansen.

Fin Alfred Larsen: Nye gamle Sanglege. Tingluti, Albertslund 1983.

46 danske og udenlandske sanglege og danse-lege. En del af samlingen er danse-lege der allerede har været udsendt i TINGLUTIS REND OG HOP-hæfter. Indholdsmæssigt er der indlagt en rækkefølge der dækker stigende sværhedsgrad, fra lege i KREDS med GANGTRIN til enkle FAMILJEDANSE. Beskrivelserne kan være lidt uoverskuelige.

UDGIVELSER UDEN DANSEBESKRIVELSER:

- a) Den vigtigste kilde til dansk spillemandsmusik er de to nodesamlinger fra DANSKE FOLKEDANSERES SPILLEMANSKREDS (DFS). Spillemandskredsen der arbejder tæt sammen med FORENINGEN TIL FOLKEDANSENS FREMME har udgivet de fleste af noderne fra FFF-hæfterne.

358 Danske Folkedansemelodier. Haderslev 1963.

I virkeligheden er der 360. De er udgivet i selvstændige bøger for hhv. 1.violin, 2.violin, Klarinet og Bas. Alle de gamle spillemand kender disse bøger. Noderne er ikke altid i de nemmeste tonearter at spille.

Supplement til 358 Danske Folkedansemelodier. Haderslev 1972.

Yderligere 82 danse, igen med selvstændige bøger for samme besætning.

DFS har herudover udgivet en række hæfter med spillemandsmusik fra enkelte egne.

- b) En anden stor nodesamling er BEDSTEFADERS SPILLEBOG (BS). Den er udgivet af WARNYs Musikforlag, uden årstal. Den kan købes gennem Wilh.Hansen.

Bedstefaders Spillebog.

Hæfterne omfatter ialt 178 danse, med selvstændige hæfter for Violin, Trompet og Piano. Da nodesamlingerne ikke passer sammen med nogen danse-beskrivelser, må man ofte selv gætte sig til, hvordan de skal bruges. Der er ganske mange PARDANSE: Valse, polkaer, Hopsaer, Rheinlændere.

c) Andre udgivelser:

TINGLUTI har ikke udgivet ret meget spillemandsmusik udover REND OG HOP-serien.

Syng spil og dans med Tingluti. Albertslund 19..

24 danske folkesange og -danske, arrangeret for sang, klaver, harmonika, guitar, fløjte og violin. Der er udgivet en LP med numrene.

KOM SPIL OP 1 og 2. Albertslund 1970/1971.

Ialt 20 danske og udenlandske numre med forskellig sats. Musikken har samme præg som alle TINGLUTIS udgivelser: rytmisk, umiddelbart og igangsættende.

Fin Alfred Larsen: 32 melodier fra Spillemandens Melodibog. 1982.

Mange af de 32 numre er sværere end typisk for Tingluti. Der er ikke megen antydning af, hvordan de skal danses, hvilket for de udenlandskes vedkommende gør det lidt af et gætværk. 2-stemmigt.

POLITIKENS Forlag har i sin serie af praktiske håndbøger om alt muligt som man overhovedet kan udgive praktiske håndbøger om, udgivet flg.:

Spillemandsmusik fra Norden. København 1980.

145 numre fra Danmark, Finland, Norge og Sverige, med becifringer. Danseindholdet er især PAR-DANSE: polkaer, valse, hopsaer, og fra de andre nordiske lande: hambo, polska, gånglåt og halling, springdans, brudmarch mv. Egentlige dansebeskrivelser er der ikke.

d) FOLKEMUSIKHUS-RINGEN

Sammenslutningen af FOLKEMUSIKHUSE har siden midten af 70'erne udsendt en del nodesamlinger og bøger om enkelte spillemands kompositioner.

Set i vores sammenhæng er der kun yderst sjældent dansebeskrivelser i dette materiale, og danse-repertoiret er nyere, så det helt domineres af PAR-DANSE (vals, hopsa, polka, scottish, fynbo) og TUR-DANSE.

I de fleste af FMH-udgivelserne gør man meget ud af at afsætte plads til stof der belyser musikken. Interviews med spillemandene, samtaler om folks oplevelse af musikken, osv.

En del af de udgivne bøger/hæfter er udsolgt, det enkleste er nok at se i den udgivelses-liste der er i hvert nummer af FMH-tidsskriftet:

MUSIKALSK FOLKEKULTUR. Udgives af FMH/Albertslund Folkemusikhus.

Tidsskriftet kommer 6 gange om året og dækker spillemandsmusik (mange node-eksempler), ballade- og vise-sang, eventyr mv. Adr. Storstræde 22, 2620 Albertslund.

e) Andre Spillemands-laug:

Spillemandslauget ØSTJYDERNE i Århus har fra 1978 udsendt 4 nodesamlinger. De kan købes: Ryhaven 84, 8210 Århus V.

De er typisk 2- eller 3-stemmige, og musikken dækker stort set samme danse-repertoire som FMHs udgivelser, dvs. især de nyere PAR- og TUR-DANSE.

DE FØRSTE 24 DANSE :

A 1 GANGTRIN - LANG-, RÆKKE- OG KREDS-DANSE.

Gånglåt från Äppelbo	Svensk	G-dur
Tantzui	Tjekkisk	C-dur
Syvspring fra Vendsyssel	Dansk	G/D-dur
Seljančica	Jugoslavisk	C-dur
Åh Susanna	Amerikansk	D-dur
Blaydon Races	Engelsk	G-dur
Fransk Tretur / Branle de Quercy	Fransk	G-dur

A 2 GANGTRIN - FAMILJEDANSE.

Gamle Signe	Dansk	G-dur
Der brænder en ild	Dansk	G-dur
Totur fra Himmerland	Dansk	G-dur
Totur fra Vejle	Dansk	G-dur
Pólsk fra Vejle	Dansk	G-dur

A 3 GANGTRIN - LEGESTUE-DANSE.

Fatter og mutter, fra Roskilde	Dansk	G-dur
Den lille Vendelbo, fra Lolland	Dansk	C-dur

B 1 HURRETRIN - KREDS-DANSE.

Bavorov	Tjekkisk	C-dur

B 2 HURRETRIN - FAMILJE-DANSE.

Lampeskinnet	Skotsk	G-dur
Madsens Forklæde	Skotsk	G-dur
Engelsker	Svensk	G-dur
Familjesekestur fra Præstø	Dansk	C/G-dur
Hjerter To, fra Nordfyn	Dansk	C-dur

C 2 HOPTRIN - FAMILJE-DANSE.

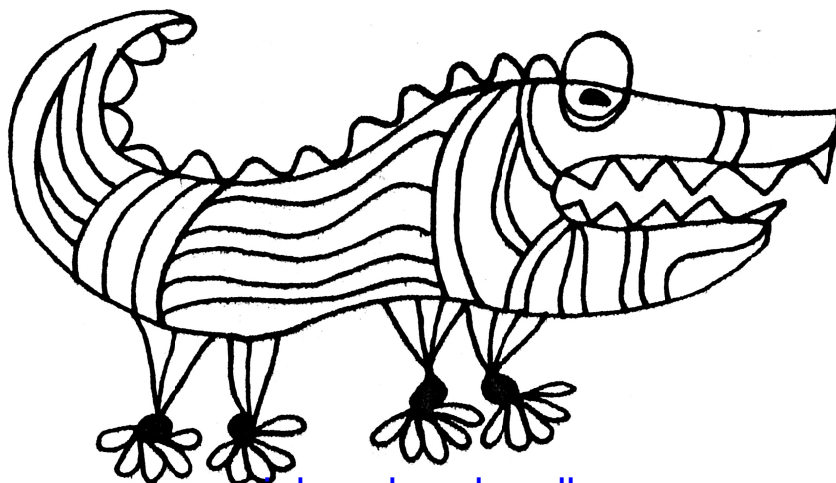
Den røde Lue, fra Himmerland	Dansk	G-dur

D 1 CHASSÉTRIN - KREDS-DANSE.

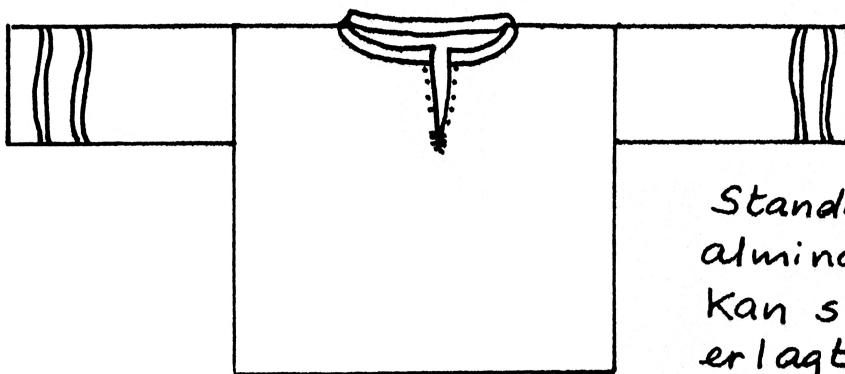
Forgangen Nat	Dansk	G-dur
Feder Mikkel	Dansk	C-dur

D 2 CHASSÉTRIN - FAMILJE-DANSE.

Kliplev Marked, Sønderjylland	Dansk	G-dur

'Den enkleste danseskjorte'

Standardmålene til en almindelig dansemand kan ses hvor mønsteret er lagt på stoffet.

Øg demål er ens på de næste skjorter.

De kan enkelt laves større eller mindre.

Man kan lave utalrige variationer over „Den enkleste danseskjorte.“

Mere vauvittig pynt og flere svære detaljer. Og hvis man til syvende og sidst eller indimellem får mere lyst til at spille kostbar end fandango eller tredieviolin, så kan der hentes megen fornøjelse i at brodere især fugle og fisk, der aldrig er set, hverken til lands eller vands.

Og lad jer blot inspirere rundt mellem siderne eller alle andre steder.

Men en god og nyttig ting at have, hvis man vil lave en knap så enkel skjorte er sit eget halshud. Det modsatte, så man også kan lave bukser er muligt — men der må henvises til mere avancerede værker.

Med halshullet er det muligt at lave raffinementer som rynker for og bag. Kiler og rynker op til kraven. Knaplukning på den ene skulder. Og så den bedre pasform.

For en dansemand og pige har jo både en højde og en bredde og nogle rundinger.

"Den enkleste dauseskjorte"

Lagt på stoffet.

Der er sat mål på. Alle sider er lige.

1. Kropstykke	150 cm x 75 cm.
2. Ermer	60 cm x 60 cm.
3. Kiler under ærmet	15 cm x 15 cm.
4. Krave	50 cm x 10 cm.

Målene er med sømmerum.

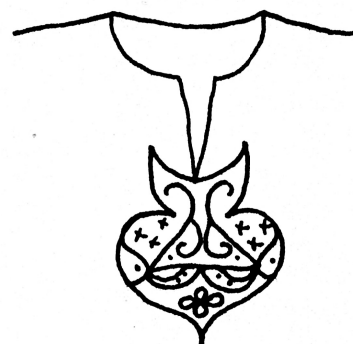
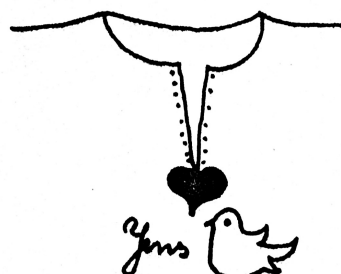
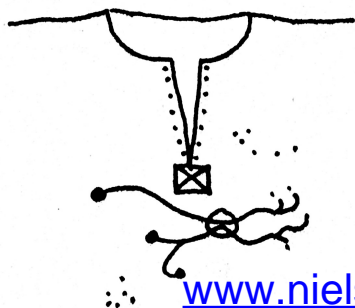
Halshullet kræver lidt forklaring.

Find midten af kropstykket, klip 12 cm ud til hver side.

Klip slidsen så dyb som ønsket.
Her 24 cm.

Sammensyning af skjorten.

1. Slidsen foran.
Sømmes med smal søm, så langt ned man kan.
Broderes med knaphulssting i bunden.
Eller bunden dækkes med en lille tern stof.
Og man pynter og broderer rundt om. Se forslagene.
2. Kraven foldes på den lange led.
Sømmes sammen på de 2 korte og sys på rundt i halsen.
3. Kiler under ærmet. Sys på 1 side øverst på ærmet.
4. Ermer sys til kropstykket.
5. Erme og side sømme ud i et.
6. Ermer og skjorte lægges op.

A

B

OPSTILLING: Stor kreds, parvis eller enkeltvis.

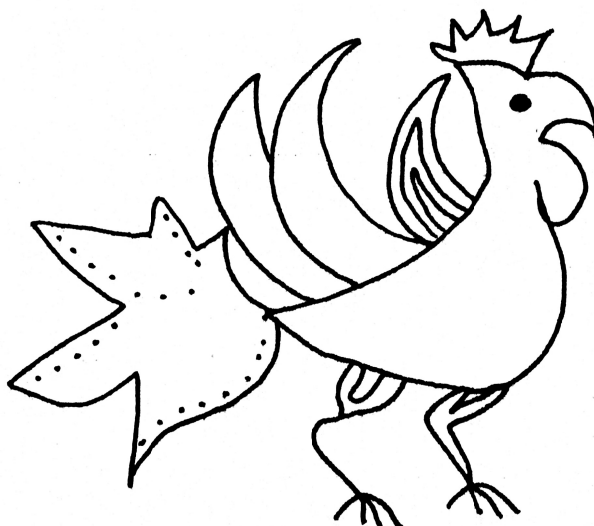
A - B: Gangtrin.

NOTE: Gånglåten fra Appelbo er svensk. "efter Artbergs Kalle" hvem det nu er. Vi har lært den af Niels de Fries og spillemandslav'et i Grindsted.

Gånglåt er det svenske navn til den slags musik, man bare går til. Hos os, i Region Nord, ville vi kalde det en marsch, og både spille og gå den nok så rytmefast. Som al svensk spillemandsmusik er den blødere og mere drømmende i rytmen. Tonerne binder sig sammen til et langt bånd.

Vi bruger den tit til at starte et bal: Hvis danserne sidder ved borde eller står og flyder langs med væggene i dansestuen, begynder vi at spille en gånglåt, og be'r én eller to om at gå rundt og samle folkene op: Det er hele tiden den bageste, der tager en ny i hånden og får dem med. Til sidst ender vi i en stor kreds.

Vi har også været med til at spille den i spidsen for et langt optog af dansere, når vi går hele huset rundt, inden ballet starter. Udendørs afspilning af gånglåter kan anbefales.

A

B

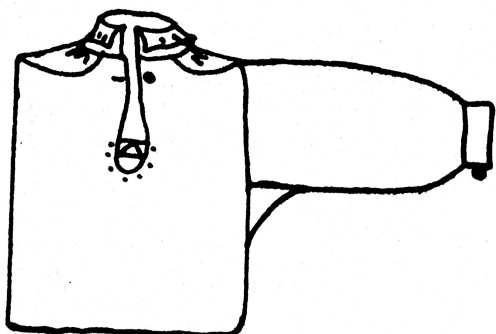
OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning (v).

- A: (1-8) Sidetrin til venstre, begynd m. venstre fod,
 (1-8) gentages til højre,
- B: (9-16) Front i danseretningen, venstre om i kredsen,
 gang- /løbetrin fremad, venstre om, begynd m. venstre fod,
 (9-16) gentages højre om.

NOTE: Tantzui er tjekkisk. TINGLUTI har forsynet den med en dansk tekst: KOM OG DANS, MUSIKKEN BEGYNDER NU, REJS JER OP FRA DE BLØDE HYNDER NU, I DER SIDDER GRUBLENDE, TÆNKENDE - VIL I BARE OPVARME BÆNKENE? (A-stykket).

Dette er vel med til, at vi tit vælger at bruge Tantzui som larmestykke: det stykke musik vi starter med, og som også har den funktion at fortælle at nu begynder vi. Musikken er så forsynet med denne lette dans, som også er god at begynde med: Vi starter næsten altid (også efter pauserne) med en stor kreds. Denne her kan bruges til at fortælle nogen af de enkleste ting: forskellen på sidetrin og gangtrin, danseretningerne i kredsen. Vi spiller den hurtigere og hurtigere, så fødderne kan blive varme og varmen kan stige op igennem folkene. Man kan nok også bruge mayim-trin, hop-trin eller hvad man står og mangler.

SE OGSÅ: Tingluti Kom spil op (1970).

Her er en trekantet kile af samme størrelse som den under armen (15cm x 15cm) - Klippet midt igennem til 2 trekantede - sat ind ved halsen. Man klipper sit hals hul. Klipper 13cm ud af skulderlinjen. Sætter trekanten ind i udskæringen. Rynker det nu for store hals hul ind til sin halsvidde og sætter kraven på.

A

B

OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning (v).

- A: (1-4) 4 sidetrin til venstre, begynd m. venstre fod,
 (5-8) 4 sidetrin til højre, begynd med højre fod,
 (1-8) gentages ;
- B: (9-10) 3 gangtrin mod midten, begynd med venstre fod,
 (11-12) 3 gangtrin baglæns, begynd med højre fod,
 (13-16) gentages,
 (9-16) gentages.

NOTE: Syvspring er en af de meget gamle danseformer. Vi har forenklet den for at kunne bruge den som bindeled mellem juletræsdans og folkedans. Den autentiske syvspring er også en simpel kreds- eller langdans, men fodskiftet er som flg.:

Sidetrin til venstre med venstre fod - samle med højre - venstre fod igen til venstre - samle med højre - venstre fod til venstre uden at støtte på den - "spring" dvs et hop på højre fod mens venstre svinger hen foran, og det begynder forfra.

SE OGSÅ: FFF Hæfte I, DSF nr.2, BS nr.118

Her er brugt halskullet fra skemaet. Kraven 50cm x 12cm er lukket i siden og ud ad skulderen.

Kropstykket er i skulderlinien rynket ind til skulderbredden.

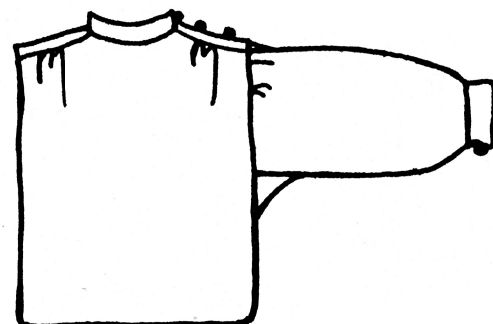
Rynkerne er dækket af en belægning i skulderbredde x 6cm.

Belægningen er brugt til knappen og Knap huller på venstre skulder.

Her er den sat både på for og bagstykke. Altså ialt 3 belægninger af skulderbredde x 6cm lagt dobbelt.

Ermerne er rynket ind til håndledsbredde og en manchete sat på.

Den laves som en krave i den ønskede bredde.

A

B

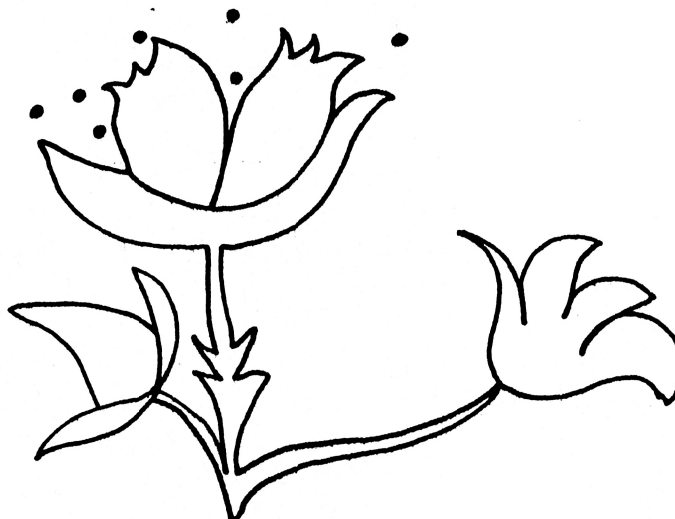
C

OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning (v).

- A: (1-4) Sidetrin til venstre, begynd m. venstre fod.
(1-4) gentages til højre.
- B: (5) Sidetrin til venstre, samle med et tramp,
(6) sidetrin til højre, samle med et tramp,
(7-8) gentages (5-6),
- C: (9-12) Front drejes mod venstre, løbetrin fremad
(9-12) fortsættes i anden reprise,
(9-12) front drejes mod højre, løbetrin højre om,
(9-12) fortsættes i fjerde reprise.

NOTE: Seljančica er jugoslavisk, fra Serbien. Vi har forenklet og ændret den, så vi kan bruge den som dans med sidetrin og løbetrin. Den skal spilles med tydelige tempomarkeringer: A-stykket lidt dvælende og med en fjedrende rytme, B-stykket lidt hurtigere og let, C-stykket ganske hurtigt. Det er også derfor vi har indført 4 repriser, ellers kan danserne ikke nå at komme igang med at løbe inden de skal til at stoppe og vende. Man kunne godt forestille sig mange mærkelige lyd-effekter i takt 3, mens vi spiller ottendedels-pausen. Tøj der revner, isenkram der krakelerer, fuglefløjter. En dag vil vi spille for et publikum, der har forberedt den slags medvirken.

SE OGSÅ: H.Asmussen & R.Holden (1979).

The musical score is written in 4/4 time and consists of two parts, A and B. Part A is in the treble clef and contains two staves of music. The first staff of A has a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It features a melody with eighth and quarter notes, and rests. Chords D, A7, and D are indicated above the staff. The second staff of A continues the melody and includes chords D, A7, D, and D7. Part B is in the bass clef and also contains two staves. The first staff of B has a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. It features a melody with eighth and quarter notes, and rests. Chords G, D, A7, and D are indicated above the staff. The second staff of B continues the melody and includes chords E7, A7, and D.

OPSTILLING: 2 rækker med front mod hinanden. Alle herrerne i den ene, alle damerne i den anden.

A: (1-2) Alle 4 små gangtrin mod hinanden, hilse,
(3-4) alle 4 små gangtrin tilbage,
(5-8) gentages (1-4).

B: (9-16) Alle mod hinanden, højre armkrog, omdansning med løbetrin, klap
(9-16) og venstre armkrog, omdansning med løbetrin.

A 2:(1-4) Parret øverst oppe mod musikken tager tohånds-/flyverfatning og danser med sideløb-trin spidsrod ned mellem rækkerne
(5-8) og tilbage igen, hvor de slipper

B 2:(9-16) og går ned langs ydersiden af rækkerne. De øvrige dansere i rækken følger efter i gåsegang. Når det første par mødes for enden af rækkerne laver de en tohånds-port, som de andre, parvist skal under og op på plads i rækken, der nu er rykket ét par op mod musikken.

NOTE: ÅH, Susanna er amerikansk. Melodien er i hvert fald. Dansen er et skridt på vejen fra Stakkels lille Nellie til den ægte Square Dance.

ÅH, Susanne er opkaldt efter den følelse, spillemændene har når alle parrene skal prøve at danse spidsrod. Spil den hurtigt. Så bliver de måske trætte. Man kan også få danserne til at klappe med og huje og pifte, men det bliver de meget opmuntrede af. Spil den i slutningen af et sæt: det er smart at slutte med en dans, hvor de allerede står og klapper.

Det kan være lidt vanskeligt at sikre sig, at danserne fra start ved hvem der er parvist sammen. Nogen bruger at lade danserne opmarchere med promenade-fatning og front mod musikken i en række efter hinanden, så slippe og gå et skridt fra hinanden. Man kunne også forestille sig en landbaseret form for synkron-svømning..

Det er også smart at sørge for, at der ikke er for langt mellem rækkerne. Det skal være sådan, at man med mærkbar modstand kan presse en middelsvær mand/kvinde ned imellem.

SE OGSÅ: Tingluti Rend & Hop (1969)

The image shows a musical score for 'Blaydon Races' in G major and 6/8 time. It is divided into two parts, A and B. Part A consists of three staves of music, and Part B consists of three staves. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 6/8 time signature. Chord symbols (G, A, A7, D, D7, C) are placed above the notes. Part A ends with a double bar line. Part B ends with a double bar line and a first ending bracket labeled '1' and a second ending bracket labeled '2'.

OPSTILLING: 2 rækker overfor hinanden, front mod hinanden.

- A: (1-2) 4 gangtrin mod hinanden,
 (3-4) 4 gangtrin tilbage,
 (5-6) 4 gangtrin mod hinanden
 (7-8) 4 gangtrin tilbage,
 (9-12) Parvis mod hinanden, højre énhåndsfatning, omdansning m. 8 gangtrin og tilbage på plads,
 (13-16) parvis mod hinanden, venstre énhåndsfatning, omdansning m. 8 gangtrin,
- B: (17-20) parvis mod hinanden, tohåndsfatning, omdansning m. 8 gangtrin,
 (21-24) parvis mod hinanden, dos-á-dos og tilbage på plads m. 8 gangtrin,
 (25-32) Første par oppe mod musikken tager flyverfatning og danser spidsrod med 8 sideløbstrin ned mellem rækkerne og 8 sideløbstrin tilbage,
 (17-32) hvor de går ned langs ydersiden af rækkerne. De andre dansere i rækken følger efter i gåsegang. Når første par når enden af rækken laver de en tohånds-port, som de andre parvist skal under og op på plads i rækken.

NOTE: Blaydon Races er engelsk. Af engelske venner har vi fået at vide at det også er en børnesang fra Newcastle. Musikken er meget behagelig, spadserende. Dansen er en udbygning af ÅH, Susanna. Vi har fået den af Astrid, som var i praktik på skolen, så vi kan ikke henvise til andre bøger, hvor I kan læse mere om Blaydon Races. Måske er det en væddeløbsbane, måske en ny slags negre, fremavlet i/af en by/mand, ved navn Blaydon. Hvis I ved noget mere, kan I skrive til os og fortælle det.

A

B

B

OPSTILLING: Stor kreds, front i danseretningen (først mod venstre), alm. håndfatning ELLER lillefingerfatning, hvor man kun holder i hinandens lillefingre.

A: Første tur:

(1-8) 16 gangtrin til venstre,
(1-8) gentages til højre.

B: Parvis omdansning:

(9-12) højre armkrog, omdansning med løbetrin,
(9-12) gentages, nu venstre armkrog, omdansning med løbetrin.

A: Anden tur: almindelig håndfatning (w)

(1-2) 2 gangtrin og 1 hop ind mod midten,
(3-4) 2 gangtrin og 1 hop tilbage (baglæns),
(5-8) gentages (1-4).

OBS: Der spilles kun een reprise af A-stykket i anden tur.

B: Parvis omdansning som ovenfor.

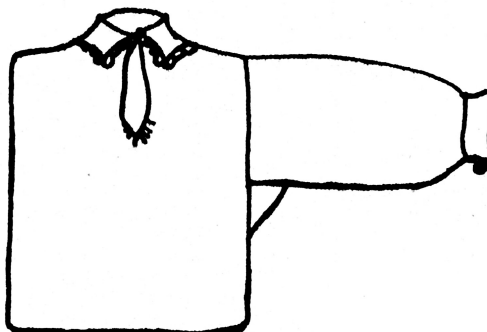
A: Tredje tur: hoftefatning, H. står lige bagved D., begge front mod midten,

(1-8) 16 sideløbstrin til venstre, begynde med venstre fod,
(1-8) 16 sideløbstrin til højre.

B: Parvis omdansning som ovenfor.

NOTE: Branle'en er en gammel fransk udgave af den fælles-europæiske langdans. I denne Branle er der ture og parvis omdansning som mellemstykke. Den er også et filosofisk lærestykke: først rækker man en lillefinger, så tar man en springtur, og det ender med en hofteholder.

SE OGSÅ: Tingluti RGH 7-8, H.Asmussen & R.Holden (1979).

OPSTILLING: 2 kredse med front mod hinanden. Alle herrerne inderst, alle damerne yderst. Alm. håndfatning.

A: (1-4) Gangtrin til venstre, begynd m. venstre fod,

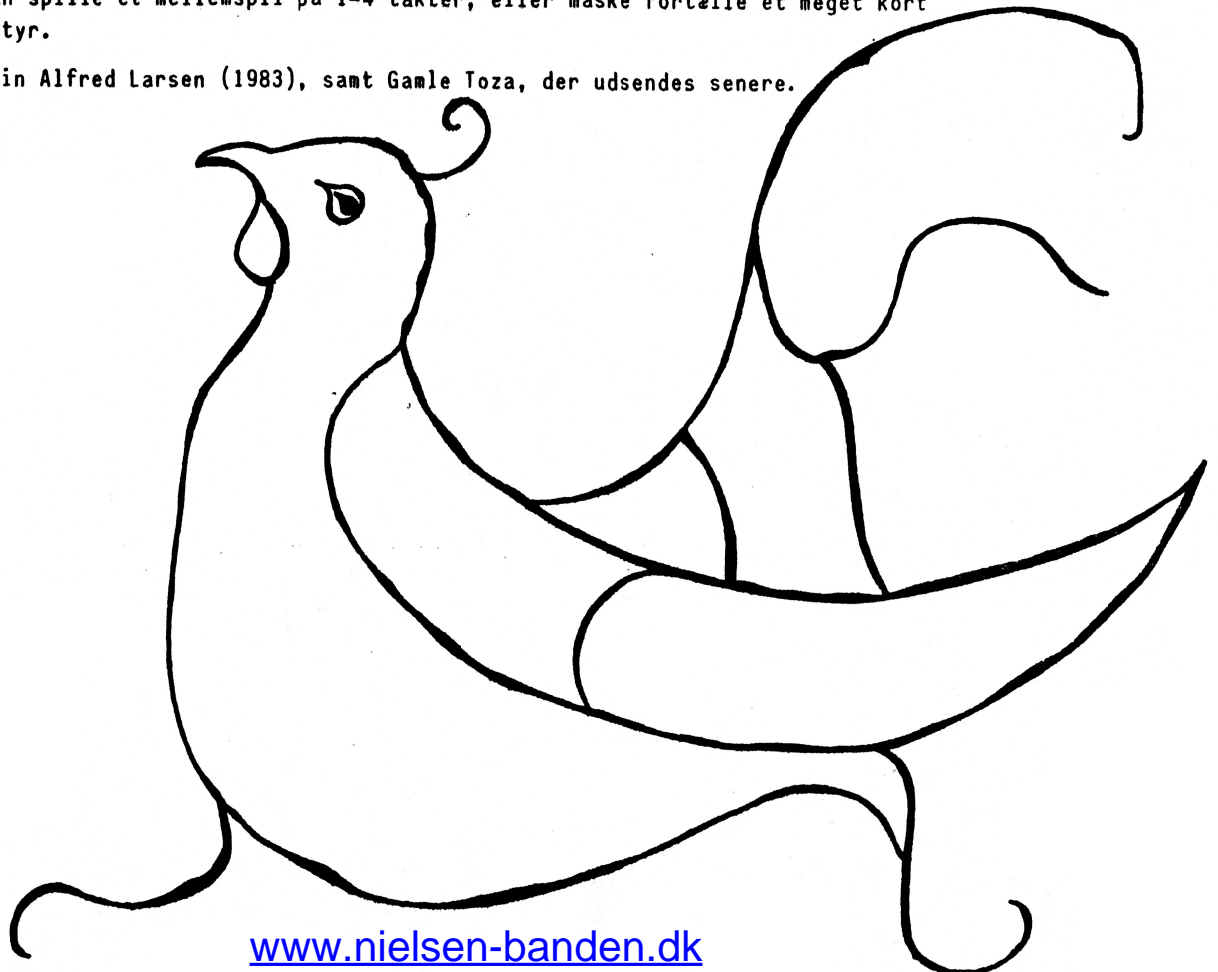
B: (5-6) Parvis mod hinanden, højre armkrog, omdansning 1 omgang,
 (7-8) smede: egne-højre-egne-venstre-egne-begge-egne hænder,
 (5-6) venstre armkrog, omdansning 1 omgang,
 (7-8) smede, mønstret gentages.

TEKST: A (1-4) GAMLE SIGNE, DANSER DU ENDNU,
 GAMLE SIGNE, DANSER DU ENDNU,

B (5-6) DANSER DU ENDNU, DANSER DU ENDNU,
 JEN, TO, TRE, FIRE, FEM, SEKS, SYV -

NOTE: Gamle Signe er en gammel dansk sangleg. Her har vi en version, hvor vi bruger de to kredse med front mod hinanden. Det er nok det enkleste PARTNER-SKIFTE-MØNSTER. Dvs. danse med dette skifte-mønster vil være blandt de enkleste af FAMILJE-DANSENE. Her efterfulgt af en parvis armkrog og et smede-mønster. Musikken kan spilles ret hurtigt, men i starten er det nok godt for danserne, hvis man efter A-stykket holder en lille pause, hvor parrene finder hinanden. I kan spille et mellemstil på 1-4 takter, eller måske fortælle et meget kort aventyr.

SE OGSÅ: Fin Alfred Larsen (1983), samt Gamle Toza, der udsendes senere.

The musical score consists of five staves of music in G major, 2/4 time. The first staff is the melody, starting with a G chord. The second staff is the bass line, starting with an E chord. The third staff continues the melody with various chords (G, D7, G, G, D7). The fourth staff continues the melody with chords (D7, G, G, G7, C, D7, G, G). The fifth staff concludes the piece with D7, D7, and G chords.

OPSTILLING: To store kredse, Herrekreds inderst, Damekreds yderst, front i danseretningen: Herrerne højre og, Damerne venstre om. Ingen håndfatning.

- A: (1-4) 8 gangtrin i danseretningen, hhv. højre og venstre om, begynd med højre hhv. venstre fod,
(1-4) gentages/fortsættes,
- B: (5-8) Kredsene standser, parvis opstilling idet Herre og Dame der står ud for hinanden tager højre enhåndsfatning, bøjede albuer og let løftede hænder (nemtest hvis man tager om hinandens tommel), gangtrins omdansning, venstre om,
(5-8) gentages, idet der skiftes til venstre enhåndsfatning og omdansning højre om,
- C: (9-24) Parvis, alm. dansefatning, polka omdansning,
(9-24) gentages/fortsættes.

TEKST: A DER BRÆNDER EN ILD, DEN BRÆNDER FOR DIG,
DEN BRÆNDER MED TUSINDE FLAMMER,
B TAG DU MIN HÅND, OG SVING MIG OM, JEG VIL SÅ GERNE DANSE
C FOR A HAR HØRT, DER SKU VÆR' GILD' Å DE SKU VÆR I AWTEN,
Å A VIL OSSE GJERN VÆR MED, Å DE SKU GÅ LIDT SAGTE -
A VIL DANS' MÆ METT'MARI, OG SÅ MÆ WOLLES SØSTER,
Å MÆ DEN BETTE ANN'SOFFI, Å DET SÅ MØJ A LYSER.

NOTE: Som den står her, er det en dans på et meget nemt sted i FAMILJE-DANSENE. Vi har også set den overleveret som sangleg af typen INKLINATIONS-LEGE, hvor A-stykket er stor kreds, B-stykket er inklination og parvis omdansning, C-stykket polka. En sangleg med en polka i halen. Det er heller ikke sikkert alle tre stykker musik altid har hørt sammen. Vi kender nogen, der spiller C-stykket alene, og som Sønderhoning. Denne danse-version har Annelise Knudsen fra Hogager Folkemusikhus beskrevet i et elev-hæfte fra Skoleradioen.
Når vi spiller den laver vi et tydeligt temposkift fra B- til C-stykket. Hvis danserne er hurtige med at komme igang med polkaen, er det ikke nødvendigt at spille C-stykket i to repriser. På den anden side er det en rar polka at spille.

OPSTILLING: Parvis i kreds, front mod hinanden. Alle herrerne inderst, alle damerne yderst. Højre-hånds-fatning ("Godaw-opstilling"), så alle herrer har front højre om og alle damer front venstre om.

A: (1-8) Kæde m. gangtrin,
(1-8) fortsættes,

B: (9-16) Parvis, alm. dansefatning, polka omdansning,
(9-16) fortsættes.

NOTE: Toturen fra Himmerland er i FFF's Himmerlands-hæfte beskrevet som en HALV-KVADRILLE med nogen vanskelige trinskift og dansemønstre. Vi stod til gengæld og manglede en dans med to stykker, som vi kunne bruge til det helt enkle i FAMILJE-DANSEN: kæde og polka. Første gang vi skulle lære vores klasse at danse kæde, tog det næsten et halvt år. Siden har vi ikke undervist i "kæde", selvom eleverne er skiftet ud. Når bare de nye dansere kommer ind én eller to ad gangen, lærer de af de "gamle". Kæden er typisk en af de ting, man bedst lærer af de andre. Man skal nok også regne med, at spillefolkene bliver meget kede af den musik, der blev brugt til at lære de første ting med. Hvis man har spillet Toturen 2-3 gange om ugen i et halvt år, må det gerne vare meget længe førend man skal ha den mellem fingrene og ørerne igen. Derfor tager vi noget musik, som vi ikke risikerer at møde så tit.

SE OGSÅ: FFF Himmerlands-hæftet, DSF nr.132.

1/4
skygge.

En spille hat.

Kan også laves ud fra ens egne hovedmål.

Resultatet af en hovedmåling vil tit være 60cm.

Så skal vi bruge 3 stykker. 2 side- og 1 midterstykke + skyggen. Klip den efter diagrammet.

Sammen syning.

gram met. 2 stykker til overskygge + for af samme eller andet stof. Midter stykket sys til de 2 sidestykker = Pulden. Skyggen sys sammen med stikningen i en trykføds bredde hele vejen igennem. Skyggen sys til hatten pulden foroven og kantes med kante bånd eller andet fornedet.

Hatte kan også broderes.

Eller pyntes med fjer og bånd og blomster.

FOLD.

A

B

OPSTILLING: Stor kreds, parvis front mod hinanden (H. højre om, D. venstre om i kredsen), højre enhåndsfatning ("Godaw-opstilling").

- A: (1-8) Kæde,
(1-8) gentages.
- B: (9-10) Stor kreds, alm. håndfatning, 3 gangtrin mod midten, 1 tramp,
(11-12) 3 gangtrin baglæns på plads,
(13-16) parvis, alm. dansefatning, polka omdansning,
(9-16) fortsat polka omdansning.

NOTE! Der er også nogen der springer kredsen over og går lige fra kæden til polkaen; Men sådan her gør vi den altså. Både dans og melodi er en klassiker som bruges endnu i forsamlingshusene når folk på de midtjyske egne holder familjefester.

SE OGSÅ: FFF Vejle-hæftet, DSF nr.341, Tingluti R&H 9-10, BS nr.144, Nina Frederiksen (1977).

A

B

OPSTILLING: Parvis i kreds, front i danseretningen (mod højre), promenadefatning.

A: (1-2) 8 gangtrin i danseretningen (højre om),
 (3-4) Parvis med front mod hinanden, 1 klap i begge hinandens hænder,
 2 kortere klap i egne hænder; dette gentages,
 (5-8) gentages (1-4).

B: (9-16) Parvis, alm.dansefatning, polka omdansning.

NOTE: Fatter & Mutter går til marked fra Roskilde, og det kan være langt. Selvom Bedstefaders Spillebog hævder det er fra Silkeborg. En autentisk og elementær legestuedans.

TEKST: I A-stykket synger vi: DET GÅR SÅ GODT MED GEMYTLIGHED - ÅH JA, ÅH JA,
 NÅR FATTER GÅR TIL MARKED OG TAR MUTTER MED - ÅH JA, ÅH JA.

SE OGSÅ: FFF Sjælland-hæftet, DSF nr.291, BS nr.112.

En lille taske til bæltet er
 en nyttig ting.
 Faconen kan man tegne frit.
 Løse ting du gerne vil have
 med i en lille bunke.
 Nøgler, penge, frimærker, en lille
 bog, blyant, tandbørste, kam,
 broderetøj, nål og tråd, - ja man
 kan aldrig vide. Og tegn rundt
 om. Her er to forskellige former.
 Hver efter sit formål.
 Man kan nyse til verdens ende
 med sådan en lille pose. Med
 lidt i.

A

B

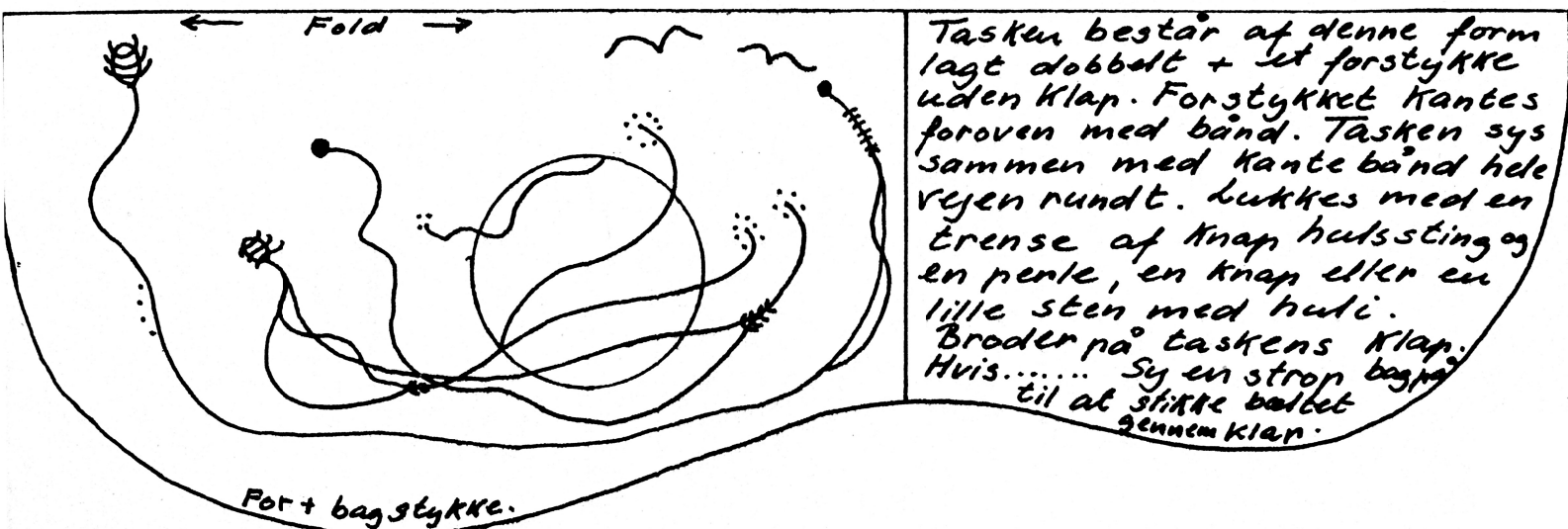
C

OPSTILLING: Parvis i kreds, front mod hinanden, H. har ryggen mod midten, tohånds-/flyverfatning.

- A: (1-2) 8 sideløbstrin mod venstre, begynd m. venstre fod,
 (3-4) 8 sideløbstrin mod højre,
 (1-4) gentages.
- B (5-6) 2 klap i egne hænder, derpå højre armkrog, omdansning med løbetrin,
 (7-8) 2 klap i egne hænder, derpå venstre armkrog.
- C: (9-12) Parvis, alm. dansefatning, polka/galop omdansning.
 (9-12) gentages.

NOTE: Vendelboen er trods sit navn fra Lolland. Vi plejer at hjælpe danserne ved at tælle i A-stykket: "Og jen og to og tre og fir og fem og seks og syv" idet der trampes og skiftes retning på det ottende trin. Og i B-stykket: "Klap-klap-højre arm, oppe i min vinduskarm." Den slags kan man jo selv brodere videre på.

SE OGSÅ: FFF Lolland-Falster-hæftet, DSF nr.152, Tingluti R&H 7-8, Nina Frederiksen (1979) og Tym Andersen (1979).

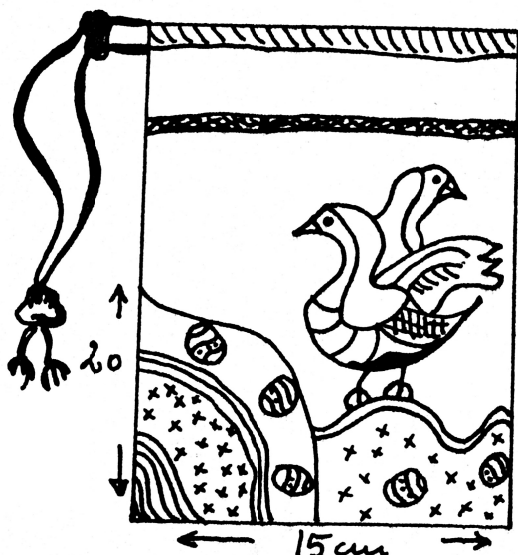
OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning (v).

A: (1-4) Gangtrin til venstre, begynd m. venstre fod,
(1-4) gentages til højre,

B: (5-12) Parvis, svingfatning, hurretrin omdansning,
(5-12) gentages.

NOTE: Bavorov er en tjekkisk by. Kdyby byl Bavorov er en tjekkisk folkesang. Tingluti har udgivet en version med dansk tekst og en inklinations-sangleg. Fra Egtved har vi set en vanskeligere dans med forskellige hurretrin-kombinationer. Denne udgave er enkel. En af de første danse vi kan tage fat i, når vi skal arbejde med hurretrin. Spil den ret hurtigt, det lyder bedst, og det er heller ikke nemt at danse hurretrin for langsomt. Hvis der ikke er så god plads i dansestuen kan i bruge en dansefatning hvor begge dansere holder om hinandens underarme. Så bliver omdrejnings-hastigheden heller ikke så stor.

SE OGSÅ: Tingluti R&H 4 (1971), H.Asmussen & R.Holden (1979).

En almindelig lille
rynke-pose.
Klip de to stykker stof
for i samme mål.
Broder eller pynt med
bånd eller andet.
Sy de to poser sammen.
Kom den ene inden i den
anden. Sy den sammen
foroven 2 gange. Så der
kommer en løbegang. Træk
en snor, solid, igennem.
Træk enderne gennem en
perle, Knap eller hulsten.
Brug den til at rynke
sammen med. Det yderste
af enderne trækkes også
gennem et eller andet. Og
dette et eller andet skub-
bes under bæltet og ud
igen. Og den lille taske
hænger godt.

A

B

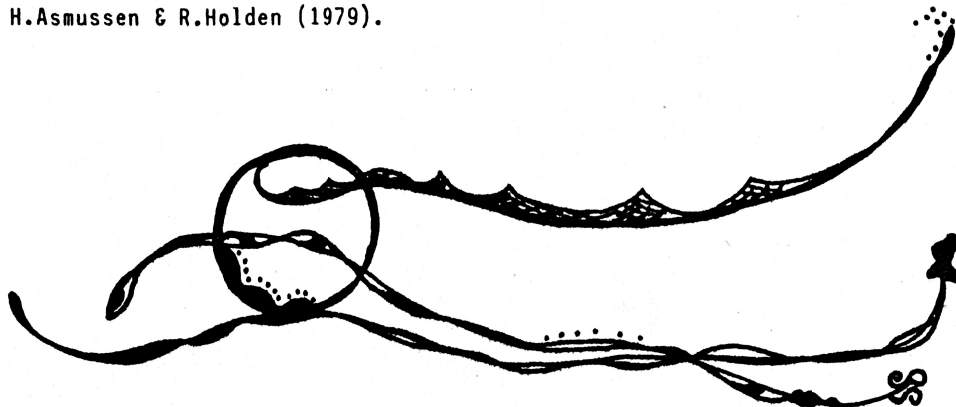
OPSTILLING: Parvis i kreds, front i danseretningen, mod højre, herren inderst mod midten, sidevendt korsgreb.

- A: (1-2) 4 gangtrin fremad, på 4. vendes uden at slippe:
 (3-4) 4 gangtrin fremad, nu i retningen venstre om, på 4. vendes uden at slippe,
 (5-8) gentages (1-4), husk at parrene skal vende til sidst også, så de med slutningen af A-stykket igen står med front i danseretningen, højre om.
- B: (9-10) Fatningen slippes, herrerne bliver stående, damerne går 4 gangtrin i danseretningen, højre om, på 4. vender herrerne sig halvt om mod den dame der kommer gående, rækker venstre hånd frem, så parret kan tage svingfatning,
 (11-16) Parvis, svingfatning, hurretrin omdansning.

NOTE: Lampeskinnet er lokal-dialekt. Skotsk og jydsk er to meget nært beslægtede sprog. Vi kommer uvægerligt til at tænke på "Når lygterne tændes..." og det giver dansen et romantisk skær, som vi ikke ville være foruden.

I dansen introduceres et af de meget enkle PARTNER-SKIFT-MØNSTRE i FAMILJEDANSENE: Giv slip og gå videre til den næste. Især hvis den modtagende herre gider vende sig og se over skulderen så der kan blive taget lidt pønt imod, kan det være nemt. Den første del af dansen lærte man som barn i skolegården. Men det gør børn måske ikke idag? Vi har også brugt den til TINGLUTIs sangleg: Vil du nu være min hjerteven? Hvis danserne ikke reagerer så hurtigt, kan I nøjes med at lade dem vende i takt 4 og 8.

SE OGSÅ: H.Asmussen & R.Holden (1979).

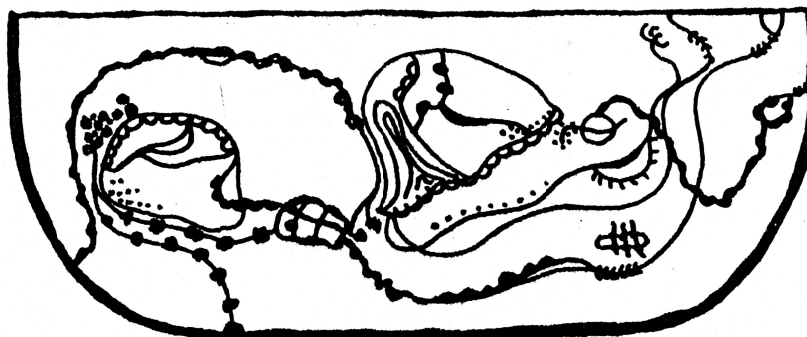
The musical score consists of four staves. The first two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The first staff contains a melody with notes and rests, with chord symbols G, G, D7, and D7 above it. The second staff continues the melody with chord symbols G, G, D, A7, D7, and G. The third staff is in bass clef and shows a bass line with notes and rests, with chord symbols G, e, G, e, C, D7, C, D7, and G, e above it. The fourth staff is in bass clef and shows a bass line with notes and rests, with chord symbols G, e, D7, and G above it. The score ends with a double bar line and repeat dots.

OPSTILLING: Parvis i kreds, front i danseretningen, højre om, enhåndsfatning (promenadefatning).

- A: (1-8) 16 gangtrin fremad i danseretningen, højre om i kredsen,
 (1-8) Parrene slipper, alle damerne gør omkring så der nu er to kredse, herrerne inderst med front højre om, og damerne yderst med front venstre om, alle 16 gangtrin i danseretningen (hvv. højre og venstre om),
- B: (9-12) Alle giver højre hånd til den de er stoppet ud for, Parvis, højre énhåndsfatning, 8 løbettrin omdansning, venstre om
 (13-16) gentages med venstre énhåndsfatning, nu højre om,
 (9-16) Parvis, svingfatning, hurretrins omdansning.

NOTE: Madsens forklæde er en skotsk dans, som i sit hjemland hedder Mason's Apron. Som den er beskrevet her, hører den hjemme blandt de enkleste familjedanse med hurretrin. Vi har den fra Hanna Asmussens og Rickey Holdens bog. Vi ved iøvrigt ikke så meget om folkedans fra det britiske: det meste af den musik vi hører er jo irsk: reel's og jig's, som begge er step-danse som vi ikke tror vi kan lære. Måske skal vi bare oversætte dem også: Madsens Forklæde lyder jo ikke særlig vildt længere.

SE OGSÅ: H.Asmussen & R.Holden (1979).

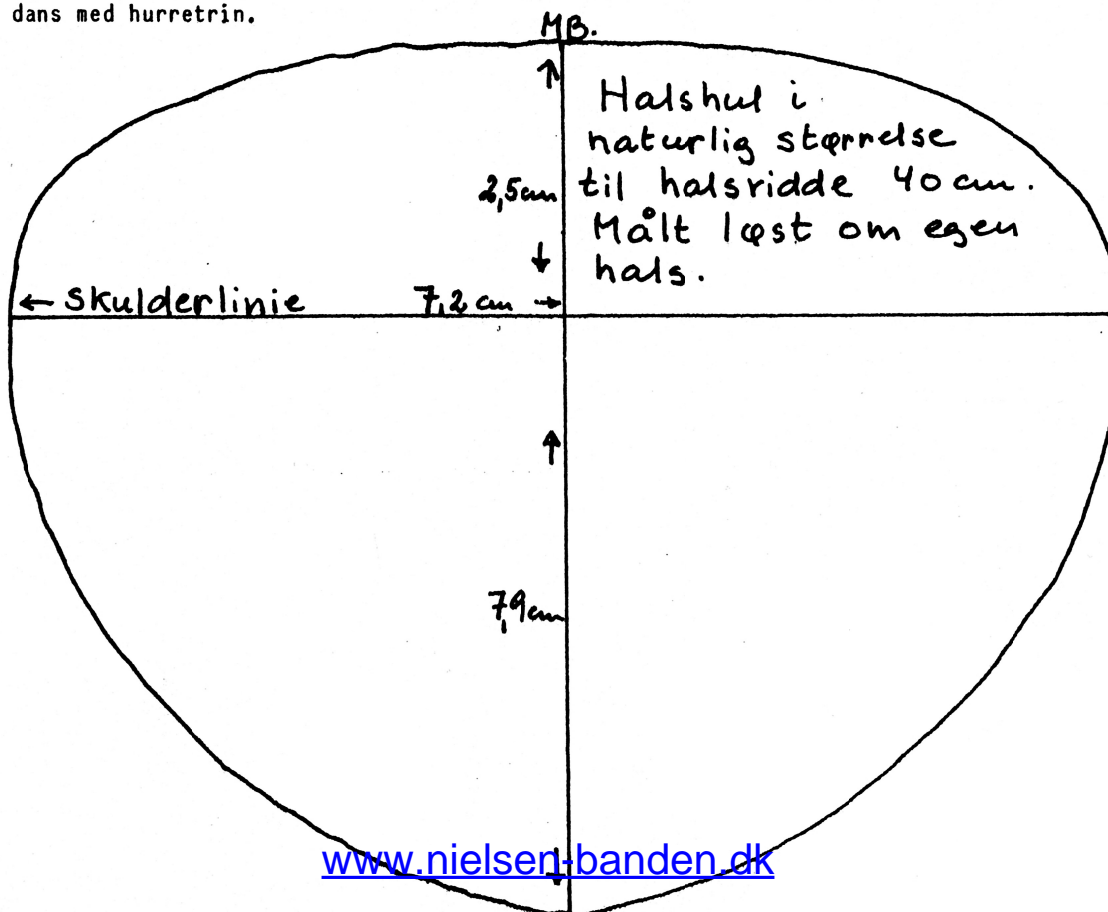

OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning.

A: (1-16) Gangtrin til venstre,
(1-16) gentages til højre.

B: (17-24) Kæde, 8 gangtrin til den fjerde danser man møder:
(25-32) parvis, svingfatning, hurretrin omdansning,
(17-32) gentages.

NOTE: Engelsker er navnet på flere danse. De har det til fælles, at de kommer via Sverige, men både navnet og melodierne lyder som om oprindelsen er engelsk. Omvejen over Sverige har givet musikken det glidende, rolige svenske spillemands-tempo. Musikken glider sammen og kan spilles i timevis. Danserne behøver ikke altid trampe og springe højt i vejret, man kan godt more sig og drikke øl uden at svede og blive bluseende rød i kammén. Vi har fået noderne og dansen fra Franks lillesøster, der danser og synger ballader i Lirum-Larum folkemusik-gruppen i Roskilde. Dansen er i denne version en meget enkel familjedans med hurretrin.

A

B

C

OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning.

A: (1-8) 16 hurretrin til venstre,
(1-8) gentages,

B: (9-10) 4 gangtrin mod midten,
(11-12) 4 gangtrin baglæns på plads,
(13-16) gentages (9-12).

C: (17-24) Kæde, gangtrin,
(17-24) gentages.

A: (1-8) Parvis, svingfatning, hurretrin omdansning. Dette danses nu i A-stykket hver gang, og dansen slutter også hermed.

NOTE: Som så mange af hurretrins-dansene er denne fra Sydsjælland, Præstø Amt. Det er her, vi i B-stykket synger: "OG EN OG TO OG TRE OG FIR' OG SÅ TILBAWS IGEN..."
Når man har lært denne dans, er der et halvt hundrede man lige pludselig også kan mønstret hurretrin - kæde - parvis omdansning er et af de mest brugte.

SE OGSÅ: FFF Præstø-hæftet, DSF nr.218, Nina Frederiksen (1977), Claus Jørgensen (1979)

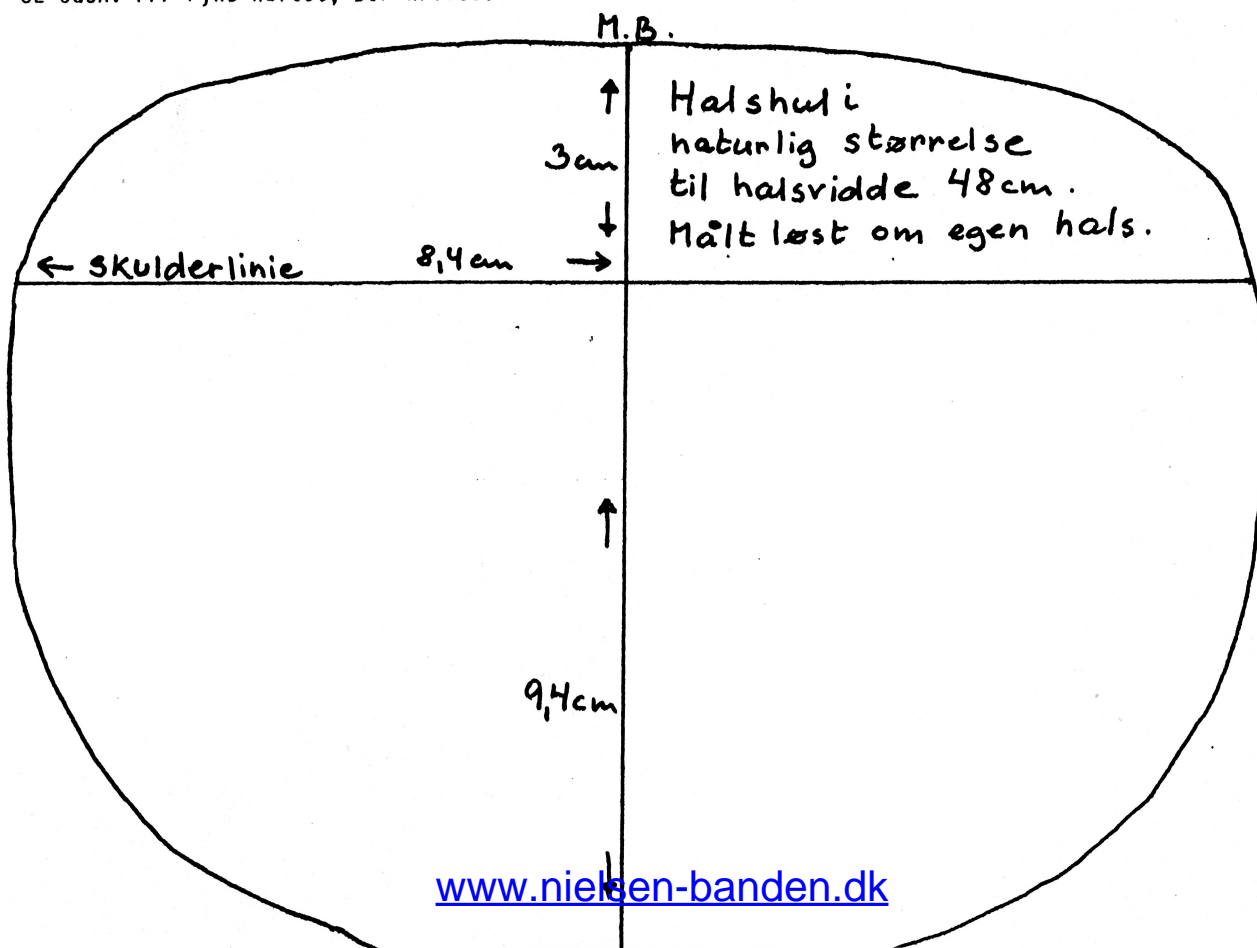
OPSTILLING: Stor kreds, front mod midten, alm. håndfatning.

A: (1-8) Hurretrin til venstre,
(1-8) Kæde med gangtrin.

B: "Skubkarren", herren går bag damen, hoftefatning, begge med front i danse-
retningen, højre om.
(9-12) 8 gangtrin og et lille puf,
(13-16) damerne går 8 gangtrin videre, mens herrerne bliver stående,
(9-16) Parvis, svingfatning med ny partner, hurretrin omdansning.

NOTE: En Fynsk variation over hurretrins-familjedansen: hurretrinskreds, kæde og omdansning, her suppleret med den pikante lille "skubkarre". Man kunne tænke sig den indøvet på ydermolen i Bogense havn, hvor der alligevel ikke er ret dybt.

SE OGSÅ: FFF Fyns-hæftet, DSF nr.103.

A

B

C

OPSTILLING: Stor kreds, front i danseretningen, alm. håndfatning.

A: (1-8) 8 hoptrin til venstre, begynde med venstre fod,
(1-8) 8 hoptrin til højre.

B: (9-16) Kæde, hoptrin eller løbetrin. Sværere: armkrogskæde, hvor man i stedet for at give hånden tager armkrog med de dansere man møder. Der skal her IKKE danses rundt.

C: (17-24) Parvis, alm. dansefatning, polka omdansning. Sværere: hopsa omdansning.

NOTE: Den røde Lue er en hoptrins version af det samme tema vi kender fra Totur-fra-Vejle-dansene i gangtrin-bunken og Familie-sekstur-fra-Præstø i hurretrins-afdelingen.

I B-stykket synger vi "HWEM HAR TAET MIN RØDE LUE? HWEM HAR TAET MIN RØDE LUE?" og ser meget truende på dem vi møder i kæden. Hvis der så er nogen der faktisk har en rød lue (hue) og stiller sig op og siger Her er den, så er det hele ødelagt. Smid den slags folk ud, de har ikke noget at gøre i en dansestue.

SE OGSÅ: FFF Hæfte II, DSF nr.28.

FORGANGEN NAT

D 1

A

B

OPSTILLING: Stor kreds, front i danseretningen, alm. håndfatning.

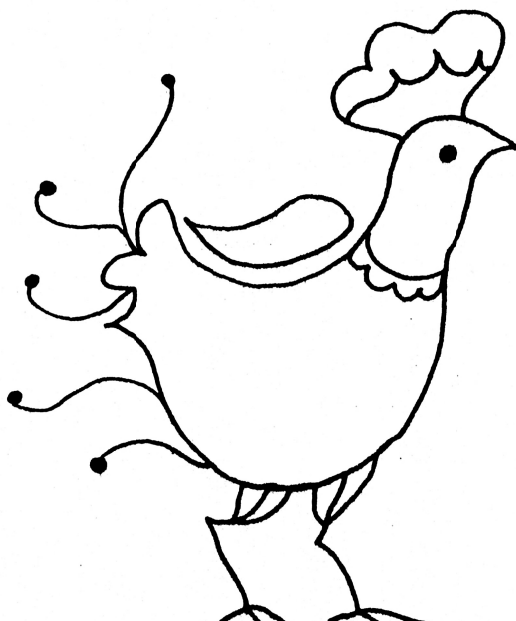
A: (1-4) 4 chassétrin til venstre,
(5-8) 4 chassétrin til højre.

B: (9-16) Parvis, alm.dansefatning, polka omdansning.

NOTE: Dansen til Forgangen Nat har vi selv arrangeret. Vi skulle bruge en øvedans til chassétrinene, og melodien passer fint til den gamle tekst: Og en chassé og to chassé og tre chassé og fir chassé. Digtet er fundet på indersiden af en harsk fåreskindskofter på et ubeboet skår i Grindsted Å. Og er utvivlsomt meget gammelt. (Det er ihvertfald ikke ret godt).

I Tingluti Rend & Hop er der en mere nutidig tekst, men vi får ikke at vide, hvor den er fundet, så måske har de selv lavet den. Det er jo ingen kunst.

SE OGSÅ: BS nr.63, Tingluti R&H 9-10.

A

B

OPSTILLING: Stor kreds, front i danseretningen, alm. håndfatning.

- A: (1-2) 2 chassétrin til venstre, begynd med venstre fod,
 (3-4) 3 gang- /løbetrin til venstre, begynd med venstre.
 (1-4) gentages til højre.
- B: (5-6) front mod midten, 3 løbetrin og 1 hop mod midten,
 (7-8) 3 løbetrin og 1 hop baglæns på plads,
 (9-12) Parvis, alm. dansefatning, polka omdansning,
 (5-12) fortsat polka.

NOTE: Fætter Mikkil fra Himmerland er en af de allerkæreste folkedanse-melodier. Den er beskrevet på så mange forskellige måder, at vores lige så godt kunne være autentisk.. Vi har snart danset den sådan så længe, at den er autentisk.

TEKST: Vi synger denne tekst: FÆTTER MIKKEL VAR I GÅR AFTES HER,
 I GÅR AFTES VAR HAN HER. :|:

HAN SPRINGER OP PÅ PI'RNES KNÆ'R
 OG KYSSER DEM SÅ HJERTENSKER !
 HEJ, FÆTTER MIKKEL, JEG TROR DU'ER SÆR -
 TROR DU DE KAN LI' DET DÆR ? :|:

SE OGSÅ: FFF Hæfte II, FFF Folkedanse for børn, DSF nr.136, BS nr.91, Tingluti R&H 7-8, Nina Frederiksen (1977).

A

B

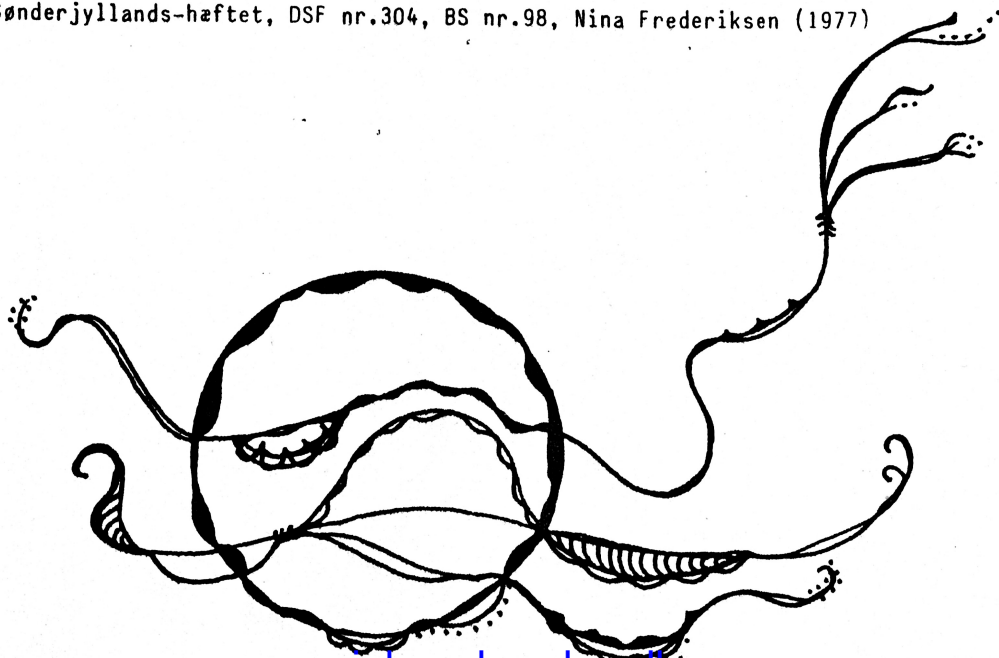
OPSTILLING: Parvis i kreds, front i danseretningen (højre om først), promenadefatning eller enhåndsfatning.

A: (1-8) 8 chassétrin i danseretningen (højre om), slip, vend og
 (1-6) 6 chassétrin venstre om, slip
 (7-8) damerne bliver stående, mens herrerne med 2 chassétrin går videre til ny dame.
 Evt. kan man skiftevis lade herrer og damer blive stående.

B: (9-16) Parvis, alm. dansefatning, polka omdansning,
 (9-16) gentages.

NOTE: Klipleve Marked er i og fra Sønderjylland. Den sidste del af navnet skal ikke udtales som man skulle tro, men sådan, som vi andre ville skrive: Mærken.
 Når vi spiller den, tæller vi med, især i anden repetits af A-stykket, så danserne kan være klar til at skifte: Jen, Tow, Tre, Fir, Fem, Sejs, Syv å alle skifter.
 Lasse laver dansen endnu nemmere: I stedet for chassétrin bruger han gangtrin i A-stykket. Man kunne lave en endnu nemmere, markeds-version, hvor danseren ligger i en grøft efter at have købt den obligatoriske ged. Rytmen kunne så markeres af den flue, der i sådanne situationer med livsbekræftende regelmæssighed sætter sig og kravler på næsen. Endelig kunne man også.

SE OGSÅ: FFF Sønderjyllands-hæftet, DSF nr.304, BS nr.98, Nina Frederiksen (1977)

G SÅ ER DER RUNDKRED

- og så kom den ud!

NOV. 83

Det tog godtnok et par dage længere end ventet.
Undskyller!

Og vi besluttede, at vi ikke ville hulle bladene,
da de jo klart er bedst at arbejde med i lommerne.

Til gengæld blev bogen nogle sider større - så pyt!

Derudover kan bemærkes, at vi allerede er godt igang
med næste runde - en snes sider tekst og lisså mange
sider danse-noder-beskrivelser.

Vi kunne tænke os at få de næste sider ud inden vort
årlige spillemands-specialundervisnings-kursus, der
køres af i dagene 7. - 11. maj 84, alle timer incl.
(opslået i direktoratets lille gule kursus-bog tlf
01 92 53 00).

Det ville måske glæde os og lette vore sind meget,
om du ville returnere nedenstående forudbestilling,
når du nu har fået leget lidt med vedlagte sager.

Vedlægger iøvrigt lidt brochurer, så du kan anskaffe
noder til resten af dit orkester/laug/gruppe - og
måske interessere kolleger rundt omkring.

Og så ellers nok engang: Go fornøjelse!

FRANK & LASSE

spillemandsmusik & specialundervisning